

ΣΑΒΒΑΤΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ.

ΤΕΥΧΟΣ Α'. Ἀριθ. 43.

Σάββατον 30/12 Ὀκτωβρίου 1878.

Τιμὴ 3 χαρτόγροσα.

Κωνσταντινούπολις, 29/11 Ὀκτωβρίου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ σπουδαιότης τῶν εἰδήσεων τῆς ἐβδομάδος εἶναι ἡ παρὰ τῆς Πύλης ἀποστολὴ εἰς τοὺς παρὰ ταῖς μεγάλας εὐρωπαϊκάς δυνάμεις ἀντιπροσώπους αὐτῆς τηλεγραφικῆς ἐγκυκλίου, δι' ἧς, διεκτραγωδούσα τὴν ἐν Βοσνίᾳ καὶ Ἑρζεγοβίνῃ κατάστασιν μετὰ τὴν εἰσόδον τοῦ αὐστριακοῦ στρατοῦ καὶ πειρωμένη ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ Αὐστρία μὴ συνομολογοῦσα μετὰ τῆς Τουρκίας σύμβασιν περὶ τῆς κατοχῆς τῶν δύο ἐπαρχιῶν δὲν συμμορφοῦται ἀκριβῶς πρὸς τὰς διατάξεις τῆς βερολινείου συνθήκης ἐπικαλεῖται τὴν μεσολάβησιν τῶν συνογραψασῶν τὴν συνθήκην δυνάμεων.

Ἡ τηλεγραφικὴ αὕτη ἐγκύκλιος προεκλήθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τοῦ τελευταίου σχεδίου συμβάσεως, ὅπερ ὁ κόμης Ἀνδράσσου ὑπέβαλεν ἀνεκκλητήτως. Λέγεται ὅτι ἐν τῷ σχεδίῳ τούτῳ οὐδεὶς ἐγένετο λόγος περὶ Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης, ὧν ἡ κατοχὴ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ αὐστριακοῦ ἀνακτοβουλίου ὡς γενομένη κατ' εὐρωπαϊκὴν ἐντολὴν καὶ ἐπομένως μηδαμῶς χρῆζουσα συμβάσεως μετὰ τῆς Πύλης, ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ διαμερίσματος Νόβι παζάρ. Ἐπανειλημμένα ὑπουργικὰ συμβούλια συνεκροτήθησαν ἐνταῦθα ἐπὶ τούτου, ἡ δὲ τελικὴ αὐτῶν ἀπόφασις ὑπῆρξεν ἡ ἀποστολὴ τῆς ἐγκυκλίου, ἧτις ἐπεδόθη ἤδη ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίῳ πρεσβευτοῦ τῆς Πύλης Σαδουλάχ βέη εἰς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸν τῆς Γερμανίας. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη, ἐάν

πιστεύσωμεν εἰς τὰς πληροφορίας τῶν τουρκικῶν φύλλων, ἔχει κατ' οὐσίαν ὡς ἔπεται.

Ὡς θέλετε κατανοῆσαι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐκθέσεως, ἣν ὑπέβαλεν ὁ ἐπανεληθὼν ἀντιστράτηγος Καφιζ πασσὰς ἐκ τῶν ἐκθέσεων τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων τῆς Πύλης, καὶ ἐκ τοῦ τηλεγραφήματος τῶν πληρεξουσίων τῶν κατοίκων, ὧν ἀντίγραφα ἀποσταλήσονται ὑμῖν διὰ τοῦ πρώτου ταχυδρομείου, ὁ αὐστριακὸς στρατὸς ἐλεηλάτησε τὸ Σεράγεβον καὶ τὴν Βαγιαλούκον, ἐξακολουθεῖ δὲ καὶ νῦν διαφόρους διαπράττων βιαιοπραγίας, ὅσων φόνους γυναικοπαίδων, διαρπαγὰς τῶν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις οἰκιῶν καὶ καταστημάτων, καὶ φόνους χωρικῶν καὶ ποιμένων ἐν τοῖς χωρίοις. Ἐκκενῶν βίβ τὸ νοσοκομεῖον ἡμῶν, ἐξρίψεν εἰς τὰς ὁδοὺς τοὺς ἐν αὐτῷ ἀσθενεῖς, βαρεῖας ἐκφέρων ὕβρεις, ὅσων δὲν εἶναι δυνατόν οἱ ἄνθρωποι νὰ μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ μετὰ τῶν κτηνῶν. Ἡ τοιαύτη ἀγρία συμπεριφορὰ ἐξασκεῖται κατὰ πάντων ἐν γένει τῶν μουσουλμάνων κατοίκων, ἐφ' ᾧ εἰς ὅσα ὑπὸ μουσουλμάνων οἰκούμενα μέρη κατέλαβον τὰ αὐστριακὰ στρατεύματα, ὑπάρχει πεποίθησις ὅτι ἀπεραιοσθῆ γενικὴ κατὰ τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ σφαγὴ, ἐπειδὴ δὲ τοιαύτας σκηνὰς ἰδίως βλέπουσιν ὀφθαλμοῖς, οὐδεμία ἔμεινε παρ' αὐτοῖς ἐμπιστοσύνη.

Ἡ ἐντολή, ἣν ἔλαβεν ἡ Αὐστρία παρὰ τῆς Εὐρώπης βᾶσιν ἔχει τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκεῖναις· ἀλλ' ἐνῷ εἶχεν ἀπεραιοσθῆ νὰ συνομολογηθῇ προηγουμένως σύμβασιν, ἐν τούτοις διὰ τῆς εἰσόδου τοῦ αὐστριακοῦ στρατοῦ οὐ μόνον ἡ ἡσυχία κατεστράφη ὀλοσχερῶς, ἀλλὰ καὶ ἡ σύμβασιν δὲν συνομολογήθη. Πρὸς δὲ, καίτοι ἡ ἐπανάστασις τῆς Βοσνίας προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι οἱ σλαῦοι καὶ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης διεβίον πάντοτε ἐν ἀνταρσίᾳ, ὁ αὐστριακὸς στρατὸς διαπράττει βιαιότητας καὶ ὀμότητας καὶ σφαγὰς κατὰ τοῦ μουσουλμανικοῦ λαοῦ. Τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν

πραγμάτων, αντιβαίνουσιν εἰς τοὺς λόγους τῆς φιλανθρωπίας καὶ εἰς τὴν ἐντολήν, ἣν ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐστρίας ἐλάθε παρὰ τῆς Εὐρώπης, παρακαλεῖσθε ὅπως ὑποβάλητε εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν τῆς δυνάμεως, παρ' ἧς τυγχάτετε διαπεπτευμένους. Εὐχάστον εἶναι συνάμα νὰ παρακαλέσητε εἰς ὄνομα τῆς Πύλης τὴν . . . κυβέρνησιν ὅπως ποιήσῃται τὰ ἀπαιτούμενα ἔντονα διαβήματα παρὰ τῶ ἀνακτοβουλίᾳ τῆς Βιέννης πρὸς ἀναστολήν τῆς καταστάσεως ταύτης.

Ἐν δὲ τῇ πρὸς τὸν ἐν Βιέννην πρεσβευτὴν τῆς Πύλης ἐγκυκλίῳ ἐπιπροστίθεται καὶ ἡ ἐπομένη παράγραφος.

Ἐπὶ τοιαύτην ἔννοιαν ἐστάλη τηλεγράφημα καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς αὐτάς. Ἀνάγκη ἐπομένως ἵνα μέχρι οὗ ληφθῇ ἀπάντησις τις περὶ τούτου παρὰ τῶν διαφόρων κυβερνήσεων καὶ μέχρι οὗ ἐπιτευχθῇ τρόπος τις ὁποιοσδήποτε τῆς διακανονίσεως τοῦ ζητήματος μεταξὺ Πύλης καὶ τοῦ ἀνακτοβουλίου τῆς Βιέννης, ἐπιτευχθῆσόμενος διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν κυβερνήσεως τούτων, ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις ἀναστρίβει τὴν προσέλασιν τοῦ στρατοῦ αὐτῆς, καὶ λάβει ἀμέσως τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα πρὸς πᾶσιν τῆς καταστάσεως ταύτης τῶν πραγμάτων, τῶν σφαγῶν καὶ διαρπαγῶν. Παρακαλεῖσθε νὰ δηλώσητε πρὸς τούτους εἰς τὸ ἀνακτοβούλιον τῆς Βιέννης, ὅτι ἐὰν ἀκολουθήσῃ τὴν αὐτὴν πολιτικὴν, μὴ ἀναμένον τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν ἀπόρασιν τῶν κυβερνήσεων, θέλει θεωρηθῆ ὡς ὑπερβὰν τὰ δίκαια τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τῶν κατόικων, καὶ ἐξελθὼν ὀλοχερῶς τῶν ὀρίων τῶν διεθνῶν δικαίων.

Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη, συνδυασθεῖσα μετὰ τῆς τελευταίας παρατηρηθείσης στρατιωτικῆς κινήσεως ἐγέννησεν ἀνησυχίας τινὰς καὶ φόβους διὰ τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης. 12 τάγματα στρατοῦ ἀπῆλθον ἤδη ἐντὸς τῆς ἐβδομάδος ταύτης, ὧν τὰ μὲν ἡμίση μεταβαίνουσιν εἰς Σκόδραν, τὰ δὲ ἄλλα εἰς Κοσσυφοπέδιον. Ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς τὰς τουρκικὰς ἐφημερίδας, ἀποστέλλονται ὀσονούπω 37 τάγματα πεζικοῦ, τρία συντάγματα ἵππικοῦ καὶ 5 τηλεβολοστοιχίαι εἰς Κοσσυφοπέδιον, 16 δὲ τάγματα πεζικοῦ, ἐν σύνταγμα ἵππικοῦ καὶ 3 τηλεβολοστοιχίαι εἰς Σκόπια.

Ἐν τούτοις ἡ Τουρκία παρατηρεῖ ὅτι οὐδὲν τὸ δικαιολογοῦν τοὺς ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης

γεννηθέντας φόβους· ἀληθῆς, παρατηρεῖ ἡ εἰρημένη ἐφημερίς, ὅτι αἱ πρὸς συνομολόγησιν αὐστροτουρκικῆς συμβάσεως διαπραγματεύσεις, ἐπὶ μακρὸν παραταθεῖσαι καὶ διελλοῦσαι διαφόρους φάσεις, ἐγκατελείφθησαν ἐπὶ τέλους τῶν δύο μερῶν μὴ δυναθέντων νὰ εὕρωσι κοινὴν βάσιν συμβιβασμοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἐξάγεται ἐκ τούτου ὅτι τὰ δύο κράτη εἰσὶν ἐν τῇ παραμονῇ διακοπῆς τῶν διπλωματικῶν σχέσεων . . . Ὅσον διὰ τὸν σχηματισμὸν στρατιᾶς ἐν Κοσσυφοπέδιῳ, πληρέστατα αὕτη δικαιολογεῖται ἐκ τῆς ἐπικρατούσης ἐν Ἀλβανίᾳ ἐξάψεως τῶν πνευμάτων.

Ἐπὶ τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ ζητήματος ἡ Ἀγγλία φαίνεται ἀνκλαβοῦσα φιλικὴν τινα μεσολάβησιν μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν πρὸς συνεννόησιν ἐπὶ μέσου τινὸς ὄρου. Περὶ τούτου τὸ ὑπουργικὸν ἀπτικὸν φύλλον *Ἐθρικὸν Πνεῦμα* γράφει τὰ ἐπόμενα.

Αἱ ἀπό τινος ἀδέσποτοι φῆμαι περὶ προτάσεων γενομένων τῇ ἡμετέρᾳ κυβερνήσει, ἵνα αὕτη μετριάσῃ τὰς ἐαυτῆς ἀξιώσεις καὶ δεχθῇ, ἀντὶ τῶν ὑπὸ τοῦ βερολινείου συνεδρίου ὀρισθειῶν χωρῶν, ἀνταλλαγῆν, δὲν στεροῦνται ὅλως ὑποστάσεως.

Ἡ θέσις ἡμῶς τῆς Ἑλλάδος εἶναι σαφῶς διαγεγραμμένη, οὐδεμίαν δὲ καθ' ἡμᾶς, δύναται νὰ δεχθῇ αὕτη τροποποίησιν, ἀλλοιοῦσαν τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν τοῦ συνεδρίου. Ἡ Ἑλλάς δὲν θὰ πεισθῇ ν' ἀκολουθήσῃ εἰσηγήσεις μετακινούσας αὐτὴν ἀπὸ ἐδάφους στερεοῦ.

Ἡ ἀπόφασις τῆς Εὐρώπης ἔσται ἀπαράβιατος ὁ ὑπογραμμὸς τῆς πολιτείας τῆς Ἑλλάδος εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ ἑλληνοτουρκικὸν ζήτημα. Οὐδεμίαν αὕτη δύναται ἢ ἀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ πορείαν ἀντίθετον πρὸς τὰ κοινῇ θεσπισθέντα ἐν Βερολίῳ.

Τὸ ἀνκφυρὲν ἐν Ἀσίᾳ ζήτημα ἕνεκα τῆς προσβλητικῆς διαγωγῆς τοῦ ἐμίρου τῆς Ἀφγανίας εἰς τὴν ἀποσταλείσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ ἄγγλου ἀντιβασιλέως τῆς Ἰνδικῆς πρεσβείαν ταχέως ἔλαθε μεγίστας διαστάσεις. Οἱ Ἄγγλοι, ὑποπεύοντες τὴν Ῥωσσίαν ὡς ὠθοῦσαν τὸν ἐμίρην, ἔσπευσαν νὰ ἐκστρατεύσωσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐμίρης λαμβάνει σύντονα μέτρα καὶ ἤδη οἱ ἀντίπαλοι στρατοὶ εἰσὶν ἀπέναντι ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς τοῦ Χαϊβέρ τοῖς χωρίζουσι τὴν Ἀφγανίαν ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς Ἰνδικῆς.

Ἡ Ἑλλάς

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Ἡ Ἑλλάς, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἐξεταζομένη, εἶναι τὸ μικρότερον τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀνεξαρτήτων κρατῶν, καίτοι ἔχει χωρογραφικὴν ἔκτασιν διπλάσιαν τῆς τοῦ Βελγίου, ἔχοντος πληθυσμὸν ὑπερτριπλάσιον. Ἡ τελευταία αὐτῆς ἀπογραφή ἀναριθμᾷ τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς εἰς ἐν καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον ψυχῶν, ἐξ ὧν 232,000 ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, ἅς ἡ Ἀγγλία οἰκιοθελῶς παρεχώρησεν. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς συνδέεται μετὰ τῶν μεγίστων ἱστορικῶν γεγονότων, τὸ δὲ μέλλον—μέλλον ἴσως προσεγγέσει—ἐπιφυλάσσει αὐτῇ ἀναμφιβόλως σπουδαῖον ἐν τῇ ἀνοργανώσει τῆς Ἀνατολῆς πρόσωπον. Ἐπὶ τούτου δὲ τὰ ἐν τῇ Παγκοσμίῳ τῶν Παρισίων ἐκθέσει ἐκθέματα αὐτῆς παρέχουσιν ὅλως εἰδικὸν διάφορον. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἄρα γε εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐκπολιτευτικὴν ἀποστολήν, ἣν αἱ συμπάθειαι τῆς Δύσεως ἐπεθύμουν νὰ ἴδωσιν ἀπονεμομένην αὐτῇ; Τοιοῦτο τὸ τὴν ὥραν ταύτην τιθέμενον ζήτημα, ἡ δ' ἀπάντησις εἰς τοῦτο ἐν τῇ μελέτῃ μόνον τῆς οικονομικῆς τῆς χώρας καταστάσεως νὰ ἐξευρεθῇ δύναται.

Ἐλέγμεν ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι μικρότατον κράτος. Ἄλλ' εἶναι τοῦτο κακόν, εἰς οὗ, ὅπως ἀπαλλαγῇ, μεγίστην καταβάλλει δραστηριότητα, χωρὶς ν' ἀναμένῃ τὰς ὑπὸ τῆς βερολινείου συνθήκης ὑποσχόμενας αὐτῇ προσαρτήσεις. Τῷ 1838 κατὰ τὴν πρώτην ἀπογραφήν ὁ πληθυσμὸς δὲν ἀνήρχετο εἰς 800,000 κατοίκων. Ἀλλὰ μόλις παρῆλθε πεντηκονταετηρίς καὶ εὐπλασιάσθη.

Ἐπὶ τὴν ἐποψιν ταύτην δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς ἕτερον μικρὸν λαόν, συμπεριζόμενον ἐν τῇ βορειοτάτῃ Εὐρώπῃ, ἐνῷ ἡ Ἑλλάς ἀπολήγει πρὸς νότον, καὶ φαίνεται θέλωσα νὰ ριφθῇ πορρωτέρω πρὸς τὰς καυστικὰς τῆς Αἰγύπτου πεδιάδας. Ὁ λαὸς οὗτος εἶναι ὁ σκανδιναυκὸς καὶ ἰδίᾳ ὁ τῆς Νορβηγίας.

Ἄλλως δὲ, τοῦτο δὲν εἶναι τὸ μόνον συναρπὲς σημεῖον μεταξὺ δύο λαῶν, οὗς χωρίζει μὲν πάντῃ ἡ γεωγραφία, ἀλλὰ προσεγγίζουσι καταπληκτικώτατα κοινὸν οικονομικὸν λόγον. Ἀμφότεροι οἰκοῦσι χώραν ἤμιστον μὲν γόνιμον, ἀλλὰ περιβαλλομένην ὑπὸ θαλάσσης, ἣτις δίδωσιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν φυσιογνωμίαν, καὶ ἂν ἡ γῆ ἦναι ἄγονος, ἡ θάλασσα ὅμως εἶναι γόνιμος διὰ τὴν Ἑλλάδα ὡς καὶ διὰ τὴν Νορβηγίαν. Ἀμφότεροι οἱ λαοὶ εἰσὶν ἀλιεῖς ἀνάματοι καὶ ναῦται ὀλιγαρχεῖς. Αὕτη ἡ ἀληθὴς αὐτῶν χώρα, καὶ δι' αὐ-

τῆς ἑκατέρα ἐγκαθίστησιν ἀληθεῖς ἀποικίας ἐν ταῖς ἡττον ξηραῖς χώραις, ἡ μὲν Νορβηγία ἐν Ἀμερικῇ, ἡ δ' Ἑλλάς ἐν πάσαις ταῖς ἀκταῖς τῆς Μεσογείου. Ἡ Ἑλλάς, ὡς καὶ ἡ Σκανδιναυκία, καλύπτεται ὑπὸ ὀρέων βριθόντων δασῶν, ἅπερ ἐν ἀβυσσῶν καὶ εὐθηνῶν παρέχουσι πᾶσαν τὴν εἰς ναυπήγησιν ἀναγκαίαν ξυλικήν. Ἐκατέρωθεν ἡ γεωργικὴ πενία τοῦ ἐδάφους ἐξαγοράζεται διὰ μεγάλου ὀρυκτολογικοῦ πλούτου. Τέλος, αἱ ὕφαντικαὶ βιομηχανίαι εἰσὶν ἐπίσης ὀλίγον σπουδαῖαι ἐν ἑκατέραις ταῖς χώραις, ὅ δὲ πληθυσμὸς διατελεῖ εἰσέτι ἐν αὐταῖς ὁ ἀραιότερος τῆς Εὐρώπης μεθ' ὅλην τὴν ταχέαν αὐτοῦ αὐξήσιν.

Ἐν τῇ συγκρίσει ταύτῃ ἡ ὑπεροχὴ ἀποδοτὰ τῇ Ἑλλάδι, διότι ὁ τοὺς βράχους αὐτῆς καίων ἥλιος παρέχει μεθ' ὅλα τὰ κωλύματα παραγωγικὰ προσόντα ἅπερ οὐδέποτε ἡ Νορβηγία θὰ εὕρῃ ὑπὸ τὸν χιονόπλον αὐτῆς μανθῶσαν.

Οἱ Ἕλληνας, καίπερ κάτοχοι χώρας ὑπερβαίνουσας τὰ πέντε ἑκατομμύρια ἑκταρίων¹, μόνον ἐν ἑκατομμύριον τούτων καλλιεργοῦσιν (ἀκριβῶς 1,072,120) ὧν ὑπὲρ τὸ τρίτον εἶναι χέρτος (350,000 ἑκτάρια)· τὰ δάση κατέχουσιν ἑκτασίαν 600,000 ἑκταρίων, ἧτοι ἐν συνόλῳ 1,600,000 ἑκταρίων.

Εἶναι πολὺ ἀληθῶς τὸ ἀρεθῆναι ἀκαλλιεργητὸν ὑπὲρ τὸ τρίτον τοῦ ἐδάφους ἔστω καὶ ὑπὲρ τὰ τρία τέταρτα, ὑπ' ὅσιν λαμβανομένης τῆς χέρτου. Βεβαίως ἡ γῆ εἶναι δυσκαλλιεργητὸς, ἀλλ' ἡ Σουηδία καὶ ἡ Νορβηγία, αἵτινες ἐπίσης δὲν ἔχουσι καλλίτερον ἔδαφος φαίνονται πολὺ ὑπέρτεροι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ ὅτι τὰ δύο τρίτα τῆς χώρας αὐτῶν καλύπτονται ὑπὸ δασῶν, ἅπερ παρέχουσιν αὐταῖς ἐξαιρετὸν ἐξαγωγῆς ἐμπόρευμα, ἐνῷ ἡ Ἑλλάς ὀλιγώτερον τοῦ ὀνόμου τούτων κηκτῆται καὶ χρησιμοποιεῖ τοῦτο τοσοῦτον κακῶς, ὥστε εἶναι εἰσέτι ἠναγκασμένη ν' ἀγοράζῃ ξυλικήν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἐπὶ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας ἐγγυμνώθη μέγα μέρος τῶν δασοφόρων ὀρέων, ἀκαταλλήλων εἰς τὴν γεωργίαν, σήμερον δὲ οὐδεμίαν μερίμναν καταβάλλεται πρὸς πλήρωσιν τούτων ὡς ἄλλοτε διὰ δρυὸς καὶ ἐλάτης. Τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀπέκειται, διότι εἶναι κτήτωρ πάντων σχεδὸν τῶν δασῶν ὡς καὶ τῶν γυμνωθέντων ὀρέων. Ἡδύνατο δὲ εὐχερῶς νὰ πληρώσῃ ταῦτα, διότι αὐτῇ ἡ φύσις ἀναπληροῖ αὐτὰ τάχιστα εἰς τὰ μέρη, τὰ μὴ κατάλληλα εἰς τὰ ποί-

¹) Ἐκτάριον ἢ πλέθρον ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεκαεὶ χίλια τετραγωνικὰ μέτρα.

μνια. Τοῦτο θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα οὐχὶ μόνον τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐκ τῶν δατῶν πλούτου τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τῶν βροχῶν θὰ μετεβάλλετο καὶ ἡ γεωργία πληρέστατα θ' ἀνενοῦτο. Πράγματι σήμερον ἡ διηνεκῆς ἀνομιρία τοῦ θέρους καθίστησι τὴν χώραν ἀνεπίδεκτον πάσης καλλιεργείας. Δέον ἄρα ν' ἀναβληθῇ ἡ ἄροσις ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν καὶ νὰ γένηται κατὰ τὴν βραχεῖαν περίοδον τῶν φθινοπωρινῶν βροχῶν.

Σπεύσωμεν νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα ὅπως δικαιολογήσωμεν τὴν Ἑλλάδα κατὰ τι, ὅτι ἡ Πορτογαλία, ἡ Ἄνω Σκωτία καὶ τινὰ μέρη τῆς Ἑλβετίας δὲν ἔχουσι πολλῶν οικονομικωτέρων γεωργικῆν διανομῆν τῆς χώρας. Ἄλλως δὲ, αἱ τῆς γεωργίας πρόδοι βαίνουσι ταχέως. Ἀπὸ δεκαπενταετίας κατέλαβε 200 χιλ. ἑκτάρια, ἧτοι περὶ τὸ τέταρτον τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ἐκτάσεως· θὰ πρόβηαινε μάλιστα ἔτι περαιτέρω ἐὰν ἡ κυβέρνησις ἐμερίμνα ὀλίγον τι πλέον περὶ κατασκευῆς ὁδῶν, αἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι εἰς χώραν, στερουμένην τοιοῦτων πανταχοῦ ὅπου ἡ θάλασσα δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀρωγός. Ἀναμορφωτέον ἐπίσης τὸ σύστημα τῶν φόρων, ὅπερ λίαν ἐπιβαρύνει τοὺς γεωργούς, οἵτινες μετὰ τῶν ποιμένων ἀπαρτίζουσι τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας.

Τὸ γεωργικὸν ἔδαφος διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, εἰς γαίας ἐλαιῶν, ἀμπέλων ἢ ἄλλων δένδρων (310,000 ἑκτάρια), εἰς σπειρομένης (113,000 ἑκτάρια) καὶ τὰς χέρσους (350,000 ἑκτάρια) αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν.

Αἱ σπειρομένης γαίαι περιλαμβάνουσι 160,000 ἑκτάρια σίτου, 68,000 κριθῆς, 62,000 ἀραβοσίτου, 58,000 βρώμης, 4,000 βρώμης, 6,000 κέγγρου, ἑκατοντάδας τινὰς ἑκταρίων σικάλειος καὶ ὑπὲρ τοὺς 10,000 ἀγροῦς δισπρίων, ἐν οἷς τὴν πρώτην τάξιν κατέχουσιν οἱ φάσγηλοι ἐπὶ ἐκτάσεως 4,400 ἑκταρίων. Τὰ γεωμηλὰ οὐδὲ 500,000 ἑκταρίων γῆς κατέχουσιν.

Ἡ τοῦ σίτου καλλιέργεια εἶναι ἡ μᾶλλον τῶν λοιπῶν διαδεδομένη. Ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1875 ἠῤῥησε κατὰ 61 τοῖς 100, ἐνῶ τὸ σύνολον τοῦ γεωργικοῦ ἐδάφους μόνον 23 τοῖς 100 ἠῤῥησεν. Οὐχ ἦτον ἡ Ἑλλάς ἀδύνατον εἰσέτι νὰ ἐπαρκέσῃ ἑαυτῇ. Τῷ 1875 συνεκομίσατο περὶ τὰ 1,600,000 ἑκατόλιτρα, ἧτοι περὶ τὰ 10 ἑκατόλιτρα καθ' ἑκτάριον ἀλλ' ἐδέησε πρὸς τούτοις νὰ εἰσαγάγῃ περὶ τὰ 1,200 χιλιάδας ἑκατόλιτρα. Ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις ὁ ἀρκεύσιμος εἶναι ἡ συνήθης τροφή. Ἡ τῷ 1875 συγκομιδὴ τούτου ἀπῆνεγκεν ὑπὲρ τὰ 1,100,000 ἑκα-

τόλιτρα (ἧτοι 18 ἑκατόλιτρα καθ' ἑκτάριον), εἰσῆχθησαν δὲ περιπλέον 80,000 ἑκατόλιτρα. Ὡς φορτὴ τοῖς ἵπποις παρέχεται μᾶλλον κριθῆ ἢ βρώμη, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ τὸ περιωρισμένον τῆς καλλιεργείας αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κριθῇ ἡ Ἑλλάς δὲν ἐπαρκεῖ ἑαυτῇ. Τῷ 1875 συνεκομίσατο 784,000 ἑκατόλιτρα (ἧτοι 11 1/2 ἑκατόλιτρα καθ' ἑκτάριον) καὶ εἰσῆγαγε περιπλέον 47,000 ἑκατόλιτρα πρὸς τροφήν τῶν 97,000 ἵππων, πολλαπλασιασθέντων δι' ἰσαριθμὸν ὄνων καὶ διὰ 45,000 ἡμιόνων.

Τὸ γενικὸν ἄρα τῆς ἐν Ἑλλάδι παραγωγῆς τῆς γεωργίας χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ ἀνάγκη εἰσαγωγῆς καθ' ἕκαστον ἔτος 1,300,000 ἢ 1,400,000 ἑκατόλιτρα σιτηρῶν, ἄπερ παριστῶσι περὶ τὰ τριάκοντα ἑκατομ. ἧτοι τὸ τέταρτον τοῦ ἐμπορίου τῆς εἰσαγωγῆς.

Ἐν τούτοις ἡ παραγωγή δὲν εἶναι λίαν κακῆ, ἐὰν ληθῆ ὅτι ὅσον τὸ ἀτελεὲς τῶν γεωργικῶν μέσων.

Πρὸς γεωργίαν γίνεται χρῆσις βοῶν καὶ δαμάλεων. Ἡ Ἑλλάς ἐν στοργυλῷ ἀριθμῷ ἔχει 280,000 κτήνη, ὧν 159,000 βόες, 82,000 δαμάλεις, 37,500 μόσχου καὶ 800 βουβάλου. Πάντας σχεδὸν τοὺς βόας ζευγνύουσι, τὸ ἥμισυ τῶν δαμάλεων καὶ τὸ τρίτον τῶν βουβάλων, ἐν συνόλῳ 191,000 ζῶα. Ἀπὸ τῶν ἐτῶν ἠρξάντο μεταχειριζόμενοι καὶ τοὺς ἵππους, τῷ δὲ 1875 ὀκτακισχίλιοι ἵπποι ἔστυρον τὸ ἄροτρον.

Οἱ βόες οὗτοι, ἐφ' ὧν ἐπιπίπτει ἡ βαρυτέρα ἐργασία, εἶναι βραχυσύμοι καὶ ἥκιστα βρωμαλέοι. Ἐκ τούτου ἀναγκάζονται οἱ γεωργοὶ νὰ μεταχειρίζονται τὰ ἀρχαῖα ἄροτρα, ἄπερ μόνον τὴν γῆν σχίζουσι, μὴ εἰσδύοντα πλέον τῶν 5—7 ἑκατοστομέτρων. Αὐτοὶ οὗτοι οἱ χωρικοὶ κατασκευάζουσι τὰ ἄροτρα ταῦτα ἐκ ξύλου ὅπερ ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ λαμβάνωσιν ἐν τοῖς δάσει τοῦ κράτους, χρησιμεύουσι δὲ οὐ μόνον πρὸς ἄροσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας γεωργικὰς ἐργασίας ὡς εἰς διβώλισμα καὶ τὴν ἐπικάλυψιν τῆς σπορᾶς. Ἀνάγκη πρὸς γεωργίαν τῆς γῆς μετὰ τὸν θερισμόν ν' ἀναμένηται ὅπως αἱ μετοπωρινὰ βροχαὶ ἀναδέωσιν τὴν γῆν, διότι τὰ ἄροτρα ταῦτα δὲν δύναται νὰ διασχίσωσιν ἔδαφος, σκληρυθὲν ὑπὸ τῆς ξηραίας. Ἀδύνατον ἄρα νὰ διασχισθῇ ἡ γῆ ὅπως εἰσδύωσιν αὐτῇ τὰ γονιμοποιούντα αὐτὴν ἀτμοσφαιρικὰ ἀέρια, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχωσι βόες βρωμαλεώτεροι, ἢ γεωργικοὶ ἵπποι, δι' ὧν δυνατὸν νὰ γένηται χρῆσις τῶν ἐν Ἑλλάδι νέων ἄρότρων καλουμένων, ἄπερ εἶναι ἔτι ἀρκούντως σπάνια.

Ὁ ἀλοητὸς γίνεται ἀμέσως μετὰ τὴν συγκομιδὴν ἐπὶ ἀνοικτῶν ἀλωνίων, ἐστρωμένων ἢ ἀπλῶς ἐξισωμένων. Τὰ δράγματα μετακομίζονται διὰ φορηγῶν

ζῶων, ὅταν τὸ ἔδαφος ᾖναι ἀνώμαλον. Ἐν τοῖς ἀλωνίοις τὰ δράγματα εξαπλοῦνται καὶ πρὸς ἀλώνισμα περιπατοῦσιν ἐπ' αὐτῶν ἵπποι ἢ ἡμίονοι, ἐνίοτε δὲ βόες σύροντες μέγαν λίθον ἢ παχυτάτην σανίδα, φέρουσιν πλείεστας ὄπας, ἐφ' ὧν πῆγνυνται ὄξεις σχιστάλοισι. Ὅπως δὲποτε ἡ σανὶς αὕτη τείνει εἰς ἀχρηστίαν.

Ἄμα τοῦ σίτου ἀλωνισθέντος, ἡ κυβέρνησις εἰσκομίζει τὴν δεκάτην εἰς εἶδος, τὸ δὲ ἐπίλοιπον μετακομίζεται εἰς σιτοβολῶνα. Τὸ ἄχυρον, ὅπερ μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βῆσις τῆς τροφῆς τῶν ὑποζυγίων, θημωνιάζεται ἐν ἀχυροβολῶσι παρὰ τὰ ἀλώνια, οἵτινες ἐπιστεγάζονται διὰ καλάμων ἢ δι' ἀχύρου σικάλειος.

Περὶ τὸν νὰ προστεθῇ ὅτι αἱ κατάλληλοι τῆς Δύσεως μηχαναὶ οὐδεμίαν νὰ εὐρωσι θέσιν δύναται ἐν ταῖς τοσοῦτον ἀπολοικῆς γεωργικῆς ταύταις μεθόδοις.

Ἡ βιομηχανικὴ γεωργία βάμβακος, καπνοῦ, σησαμίου, ἐρυθροδάνου καὶ λίνου κατέχει ὑπὲρ τὰς 17,000 ἑκταρίων. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ τοῦ βάμβακος, ἧτις ἐκτείνεται ἐπὶ 11,000 ἑκταρίων καὶ παρήγαγε τῷ 1875 περὶ τὰ 7,000,000 χιλιαγράμμων, ἀγορασθέντος σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν ὑπὸ τῶν νηματοργείων τῆς χώρας, ἄτινα εἰσῆγαγον περιπλέον 251,000 χιλιαγράμματα. Ἡ τοῦ καπνοῦ καλλιέργεια τείνει πρὸς αὐξήσιν. Ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1875 ἀνῆλθεν ἀπὸ 2,800 εἰς 4,200 ἑκτάρια, κατὰ δὲ τὸ παρελθὸν ἔτος παρήγαγεν ὑπὲρ τὰ 4,000,000 χιλιαγράμματα, ἐξ ὧν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαγάγωσιν 1,432,000 χιλιαγράμματα.

Οἱ δὲ τεχνητοὶ λιμῶνες σύγκεινται ἐκ 16,000 ἑκταρίων χόρτου καὶ 10,000 ἑκταρίων λωτοῦ, ὧν ἡ ὀλικὴ παραγωγή δὲν εἶναι ἀνωτέρα τῶν 450,000 φράγκων, ἧτοι 17 φράγκα καθ' ἑκτάριον. Ἡ ἐλαχίστη αὕτη ἔκτασις ἀποδοτέα εἰς τὸν τρόπον τῆς διατροφῆς τῶν κτηνῶν. Ὁ ἕλλην χωρικὸς ἀγαπᾷ ταῦτα μόνον διὰ τὴν ἐργασίαν, οὐχὶ δὲ διὰ τὸ κρέας, ὅπερ παρακωνίζεταί ὑπὸ τοῦ προβαίου, ἢ τὸ γάλα, ὅπερ ἀφίνουσι καθ' ὅλοκληρίαν εἰς τοὺς μόσχους. Τρέφουσιν ἄρα ταῦτα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐργασίας τὸν μὲν χειμῶνα διὰ τοῦ ἀχύρου, τὸ δὲ θέρος διὰ χόρτου. Τὸν λοιπὸν χρόνον οἱ βόες καὶ αἱ δαμάλεις ζητοῦσι τὴν νομὴν αὐτῶν, ὡς δύναται, ἐν ἀκαλλιεργήτοις γαίαις καὶ χέρσους, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν βουκόλων, μισθουμένων συνήθως εἰς εἶδος κατ' ἀναλογίαν ἀντὶ 28 χιλιαγράμμων σίτου κατ' ἔτος. Τὸν χειμῶνα ἀφίνουσι αὐτὰ νὰ προσυλάττωνται ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς βουστασίαις.

Τοὺς ἵππους καὶ τὰς ἡμιόνους πολλῶν κάλλιον με-

ταχειρίζονται. Τρέφουσι τούτους τακτικῶς ἐν τῷ σταύλῳ καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα διὰ τῆς κριθῆς καὶ τοῦ ἀχύρου, κἂν ἔτι δὲν ἐργάζονται. Οἱ πῶλοι λαμβάνουσι περιπλέον καὶ ὀλίγην βρώμην.

Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ ἀληθῆ ἑλληνικὰ κτήνη διὰ τε τὴν πρὸς τὸ ἔδαφος καταλληλίαν, διὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν εἰσὶ τὰ πρόβατα καὶ αἱ αἴγες. Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι 2,300,000 πρόβατα καὶ 1,836,000 αἴγες. Τὸ πρόβατον δὲν χορηγεῖ, ὡς ἐν Εὐρώπῃ, τὸ κρέας μόνον καὶ τὸ μάλιον· παρ' αὐτοῦ ζητεῖται καὶ γάλα, καὶ βούτυρον καὶ τυρός· μία ἀμνὰς δίδωσιν ἕκαστον ἔτος 5 χιλιογράμματα τυροῦ, μεθ' ἐνὸς χιλιογράμμου καὶ ἐνὸς τετάρτου βουτύρου. Μαλλίον δὲ παρήγαγε τῷ 1875 3,840 χιλ. χιλιαγράμματα, ἐξ ὧν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαγάγωσι 338,000 χιλιαγράμματα. Ἀντὶ τούτων τὰ 4,000,000 κτήνη δὲν ἐπήρκεσαν εἰσέτι εἰς τὰ κρεωπωλεῖα· διὸ καὶ ἐδέησε νὰ εἰσαχθῶσιν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ 47,000 πρόβατα καθὼς καὶ 16,000 βόες καὶ δαμάλεις.

Ἐκαστος χωρικὸς διατηρεῖ συνήθως τὸν ἀναγκαῖον ἀριθμὸν προβάτων καὶ αἰγῶν πρὸς ἰδίαν προμήθειαν τυροῦ, βουτύρου, κρέατος καὶ ἰδίᾳ μαλλίου, ὅπερ ἡ γυνὴ ἐν τῷ οἴκῳ νήθει. Τούτοις προστίθενται συνήθως καὶ χοῖροι, ὧν τὴν συντήρησιν ἐπιτρέπει ὁ νόμος ἄνευ φόρου (ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὑπάρχουσιν 130,000 ἐπὶ 180,000 χωρικῶν). Ταῦτα δὲ πάντα ποιμαίνει μικρὸς πᾶς τῆς οικογενείας.

Ἐν γένει οἱ μεγάλοι κτηματῖαι ἀναθέτουσι τὰ ποιμνία αὐτῶν εἰς ποιμένας, λαμβάνοντες κατὰ μῆνα 10 ἑκατοστὰ ἐφ' ἕκαστου προβάτου, καὶ 5 ἑκατοστὰ ἐφ' ἕκαστου ἀμνοῦ. Συνάπτεται ἐπίσης εἶδος συμβολαίου ἐκμισθώσεως ἐπὶ τριετίαν, μετὰ τὴν λήξιν τῆς ὁποίας τὸ πραγματικὸν κέρδος διανέμεται μεταξὺ τοῦ κυρίου καὶ τοῦ ποιμένος.

Τὰ πολυαριθμότερα ποιμνία προβάτων καὶ αἰγῶν ἀνήκουσιν εἰς ποιμένας, ἐνίοτε πλουσιωτάτους. Οὗτοι ἀποτελοῦσι ἰδιαιτέραν τάξιν, διακρινομένην ἀπὸ τοῦ κυρίου λεγομένου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ἀριθμοῦσαν ὑπὲρ τὰς 40,000 οικογενείας, ἧτοι περὶ τὰ 180,000 πρόσωπα.

Αἱ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δένδρων γαίαι εἰσιν ἐν Ἑλλάδι ἐκτεταμέναι, ὅσον καὶ αἱ σπειρομένης. Ἐν αὐταῖς τὴν πρώτην τάξιν κατέχει ἡ ἐλαία ἐπὶ 168,000 ἑκταρίων, εἶτα ἡ ἀμπέλος ἐπὶ 87,000 ἑκταρίων καὶ ἡ σταφίς ἐπὶ 36,000· ἡ συκὴ κατέχει 63,000 ἑκτάρια, ἡ μωρέα 5,400, ἡ ἀμυγδαλέα 600 καὶ 3,000 ἡ λεμονιά καὶ πληθὺς διαφορῶν φυτῶν.

Ἐν Ἑλλάδι ἡ τῆς ελαίας καλλιέργεια προτιμᾶται καὶ ἴσως μετὰ τῆς κορινθιακῆς σταφίδος εἶναι ἡ μόνη περὶ τῆς πράγματι φροντίς καταβάλλεται καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὸς ὁ ἰδιοκτῆτης καλλιερῆσθῆ. Αἱ ελαίαι ἀρτύνονται διὰ λιπάσματος τῶν προβάτων ἢ τῶν αἰγῶν εἰς μεγάλην τιμὴν ἀγοραζομένου παρὰ τῶν ποιμένων. Ἐν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι τὸ ἑκτάριον περιλαμβάνει περὶ τὰς ἑκατὸν ελαίας, ἐν δὲ ταῖς Ἰονίοις νήσοις, ὅπου ἡ γεωργία εἶναι μᾶλλον τελειοποιημένη μόνον 45. Ἡ ελαία φθάσασα εἰς τὴν ἀκμὴν αὐτῆς δύναται νὰ παράγῃ 50 ἕως 75 χιλιάγραμματα ελαίων· ἀλλ' ἐπειδὴ μεταξὺ τούτων πολλὰ ὑπάρχουσι νεαὶ καὶ κακῶς καλλιεργούμεναι, ἡ τοῦ 1875 συγκομιδὴ μόνον εἰς 122 ἑκατομμ. χιλιάγραμματα συνεποσώθη, ἧτοι 10 χιλιάγραμματα κατὰ μέσον ὄρον ἐφ' ἑκάστης ελαίας. Ἐκ τούτων παρήχθη 28 ἑκατομμύρια λίτρων ελαίου, οὗ 17 ἑκατομμύρια ἐξήχθησαν εἰς Αὐστρίαν, Ἀγγλίαν, Τουρκίαν, Ἰταλίαν, Ρωσίαν καὶ Ρουμανίαν. Ἀπὸ τινων δὲ ἐτῶν πιέζονται ἰδιαίτερος οἱ πυρῆνες, ἐξ ὧν ἐξάγεται ελαίου, σπυλωμένον σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς Μασσαλίαν.

Τὸ πετρωδὲς τῆς Ἑλλάδος ἑδάφος φαίνεται προωρισμένον διὰ τὴν ἀμπελον, ἧτις ἐν τούτοις πρὸ ἡμῶν αἰῶνος, κατὰ τὰ τέλη δηλονότι τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἁγῶνος, κατέχευε μόνον 2,500 ἑκτάρια. Τῷ 1848 κατέχευε 37,000, τῷ 1858, 41,000, τῷ 1865, 45,000 καὶ τέλος σήμερον 87,000. Τῷ 1875 συνεκοιμήθη 250,000,000 χιλιάγραμμων σταφυλῆ, παραγαγούσα 1,260,000 ἑκατόλιτρα οἴνου, ἧτοι 18 ἑκατόλιτρα σχετικῶς καθ' ἑκτάριον. Τούτων 59,000 ἑκατόλιτρα ἐξήχθησαν, ἰδίᾳ εἰς Τουρκίαν καὶ Ρωσίαν, εἴτα εἰς Αὐστρίαν καὶ ὀλίγα εἰς Ἰταλίαν καὶ Αἴγυπτον. Ἡ Γερμανία μόλις νῦν ἔρχεται γενομένη τούτων. Οἱ ὀνοματωτέροι οἴνοι εἰσὶν ὁ τῶν Πατρῶν, ὁ τῆς Κεφαλληνίας, ὁ τῆς Ἀκροαίνου καὶ ἰδίᾳ ὁ τῆς Θήρας, ὅστις φαίνεται δανειζόμενος ἰδιαίτερα προσόντα παρὰ τοῦ ἡραιστειώδους χαρακτῆρος τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου.

Ἄλλὰ τὸ ἀληθὲς τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ γένει τούτῳ χαρακτηριστικὸν εἶναι αἱ ἀμπελοὶ, αἵτινες παρέχουσι πᾶσιν τῇ Εὐρώπῃ τὴν γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα κορινθιακῆν εἰσάρετον σταφίδα. Ἐκ ταύτης τῷ 1875 παρήχθησαν περὶ τὰ 75,000,000 χιλιάγραμματα, ἧτοι ἐν πληρεστάτῃ ἀναλογίᾳ 2,500 χιλιάγραμματα καθ' ἑκτάριον. Εἶναι ὁ μαρμαρίτης τῆς ἐλληνικῆς ἐξαγωγῆς, ἧτις μόλις ὀλίγα χιλιάγραμματα εἰς τὴν χώραν καταλείπει. Ὁ κρείστων τῆς κορινθιακῆς σταφίδος πελάτης εἶναι ἡ Ἀγγλία, μεθ' ἣν ἐπέρχονται ἡ Γερμανία

καὶ ἡ Αὐστρία, καὶ μετ' αὐτὰς ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ρωσία. Τὸ ἐμπόρευμα τοῦτο ἐδιπλασιάσθη ἀπὸ τοῦ 1860 καὶ ἐκπροσωπεῖ τὸ ἥμισυ τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν, ὑπολογιζομένων περὶ τὰ 38,000,000.

Μετὰ τὴν κορινθιακὴν σταφίδα ἔρχεται ἡ συκῆ, ἧτις ἐπίσης ἀρκούντως σπουδαῖον ἐξαγωγῆς παρέχει ἐμπόρευμα. Ἐφ' ἑκάστου ἑκταρίου ἀναλογούσι 2,000 χιλιάγραμματα, ἡ δὲ ὀλικὴ κομιδὴ τοῦ 1875 ὑπερέβη τὰ 12,320 χιλιάγραμματα, ἐξ ὧν ἠδυνήθη νὰ πωληθῆ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ποσὸν ἀπενεργῶν 2,500,000 φράγκων.

Ἡ τῆς μωρέας, τῆς ἀμυγδαλέας, τῆς λεμονιάς καὶ λοιπῶν καλλιέργειαι οὐδὲν ἀρκούντως ἀξιοσημεῖον παρουσιάζουσιν ὅπως μακρολογῆσωμεν, καὶ διὰ τοῦτο ἀμέσως μεταβαίνομεν εἰς τὸ σύστημα τῶν γαιῶν.

Ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας ἡ γῆ δὲν ἀνῆκε γενικῶς εἰς Ἕλληνας ἰδιοκτῆτας ὡς ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου. Ἐν τῇ Στερεῇ καὶ τῇ Πελοποννήσῳ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐδάφους ἀνῆκε τῷ Σουλτάνῳ ἢ εἰς τούρκους μεγιστᾶνας. Διὰ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου αἱ ἰδιοκτησίαι αὐταὶ περιήλθον εἰς τὰς χεῖρας τῆς νέας κυβερνήσεως, ἧτις εἰσέτι διατηρεῖ μὲν ἀρκούντως μέγαν ἀριθμὸν, ἰδίᾳ εἰς δάση καὶ ἀγρούς, ἀλλὰ διένειμε καὶ πολλὰς διὰ διαφόρων διαταγμάτων εἰς τοὺς χωρικοὺς.

Ἐκτὸς τῶν ἐθνικῶν γαιῶν, αἵτινες πανταχοῦ σχεδὸν εἰσὶν ἄγονοι, αἱ μεγάλαὶ ἰδιοκτησίαι εἶναι σπανιώταται, καὶ ἡ κεραμίσις τοῦ ἐδάφους ποιεῖται καθ' ἑκάστην νέας προόδους. Ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς ὀρεινοτέρου μέρους τῆς Στερεῆς οἱ πλεῖστοι κτηματῆται κέκτηνται ἧττον τοῦ ἑκταρίου, καὶ τοῦτο δὲ προσέτι διαιρεῖται εἰς πολλὰ ἀπεσπασμένα τεμάχια, ἐκ 10 ἢ 20 ἀρουρῶν ἑκάστον. Ἐν ταῖς πεδιάσιν ὑπάρχουσιν κτηματῆται 5 μέχρις 20 ἑκταρίων, σπανιώτατα δ' ἀπαντῶσιν κάτοχοι 100 ἑκταρίων. Ἡ κατακερματίσις αὕτη τῆς γῆς διευκολύνεται ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς χώρας, ἧτις εἶναι διηρημένη εἰς στενάς κοιλάδας, καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς τῶν δένδρων καλλιέργειας (ελαίας, ἀμπέλου, συκῆς κτλ.), ἧτις καταλληλότερα πάσης ἄλλης ἀπαιτεῖ πολλοὺς μόχθους. Ἄλλως δὲ, ὁ Ἕλληνας χωρικός δεικνύσει πρὸς τὴν γῆν τὴν αὐτὴν κλίσειν, ὡς ὁ Γάλλος, καὶ πληροῖνε αὐτὴν λίαν ἀκριβῶς διὰ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς γινώσκει παρ' αὐτῆς νὰ προσπορίζεται, ἧτοι 350 μέχρις 900 φράγκων τὸ ἑκτάριον ἀναλόγως τοῦ τόπου καὶ τῆς ποιότητος. Τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι λίαν ὑπερῶγον διὰ μέτριον ἑδάφος ἐν χώρᾳ, ὅπου ὁ μὲν πλη-

θυσμὸς εἶναι τοσοῦτο ἡραιωμένος, τὸ δὲ χρυσίον τοσοῦτο σπάνιον ὥστε, ἡ ἐθνικὴ Τράπεζα ἐκλαμβάνεται ὡς θαυμασία ποιούσα, δανειζοῦσα 8% ἐπὶ πρώτῃ ὑποθήκῃ. Ὁ συνήθης τόκος εἶναι εἰσέτι 12—15% καὶ κατὰ τὴν Ἰδρυσιν τοῦ βασιλείου ἀνέρχεται εἰς 30%.

Ἡ σπουδαία αὕτη ἐξάπλωσις τῆς μικρᾶς ἰδιοκτησίας καθίστησι δυσχερῆ καὶ ἧττον ἐπικερδῆ τὴν μεγάλην καλλιέργειαν. Οἱ χωρικοὶ, εὐρίσκοντες ἐν τοῖς μικροῖς τεμαχίοις γῆς ἄπερ κατέχουσι τὴν πληρυσιν τῶν λίαν περιορισμένων ἀναγκῶν αὐτῶν, δὲν παραχωροῦσι τὰς συγκομιδὰς αὐτῶν ἄνευ ἀπαιτήσεων μεγάλων ἡμερομισθίων, καὶ ἐπειδὴ τὸ κλίμα ἀναγκάζει εἰς ταχέαν ἐπίσπευσιν τῶν ἐργασιῶν ὑποχρεοῦνται τις νὰ πληρῶνῃ κατὰ τὸν θερισμὸν 4 φράγκα καὶ 50 ἀντὶ 2 καὶ 50, τακτικῶν ἡμερομισθίων καὶ συγκριτικῶς σημαντικῶν ἐν παρομοίᾳ χώρᾳ. Οὕτως οἱ μεγάλοι κτηματῆται προσπαθοῦσι νὰ διατηρῶσιν εἰδὸς τι θητείας, ἧτις ἐπεκράτει ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας, ἧτοι ἕκαστος χωρικός κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς καὶ τοῦ θερισμοῦ ἐργάζεται μίαν ἡμέραν ἄνευ ἄλλης ἀμοιβῆς ἐκτὸς τῆς τροφῆς αὐτοῦ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸν χειμῶνα τὰ ἡμερομισθία ἐκπίπτουσι λίαν, ἰδίᾳ παρὰ τὰ μεθόρια καὶ ἐν Εὐβοίᾳ, ὅπου τακτικῶς μεταβαίνουσιν οἱ Ἄλβανοὶ τῆς Τουρκίας ζητοῦντες ἐργασίαν, ἣν ἀδύνατον καθίστησιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἡ χιών. Ἀναδέχονται τὰς σκληροτέρας ἐργασίας, ὡς τὴν διὰ λίσσου ἀροτρίασιν τῶν γαιῶν, ἀρκούμενοι εἰς 90 ἑκατοστὰ τὴν ἡμέραν μετ' ὀλίγου ἀλεύρου ἀραβοσίτου (1,280 περίπου γραμμάρια) καὶ ὀλίγων ὄσπριων.

Οἱ μεγάλοι γαιωκτῆμονες εὐρίσκουσι πολὺ ἐπικερδέστερον τὸ νὰ πωλῶσι τὰ κτήματα αὐτῶν κατὰ μικρὰς μερίδας καὶ νὰ δανειζῶσι τὴν ἀξίαν τούτων εἰς τοὺς ἀγοραστὰς ἐπὶ 12 ἢ 15%, ἄπερ οὐδέποτε θ' ἀπήνεργον αὐτοῖς ἡ ελαία ἢ ἡ κορινθιακὴ σταφίδα. Ὅτι ἄρα μένει ἐκ τῶν μεγάλων κτημάτων, μέλλει νὰ ἐξαφανισθῆ βαθμηδὸν ἐφόσον οἱ χωρικοὶ πολλαπλασιάζονται ἀγοράζοντες καὶ γεωργοῦντες αὐτὰ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.

Ἄχρις οὗτο γείνωσιν ἀρκοῦσαι πρὸς τοῦτο οικονομίαι, προτιμῶσι τὴν ἐκμίσθωσιν τῆς γῆς, πάντοτε σχεδὸν κατὰ μικρὰς μερίδας. Οἱ ὄροι ποικίλλουσι λίαν κατὰ τόπους· ἀλλ' ἕνεκα ἐλλείψεως κεφαλαίων ἐπικρατεῖ γενικῶς τὸ σύστημα τῆς διανομῆς τῶν καρπῶν εἰς εἶδος. Ἐν Ἀκαρνανίᾳ ὁ κτηματῆται λαμβάνει τὸ πέμπτον τῆς ἀκαθαρίστου συγκομιδῆς ἢ τὸ ἥμισυ τῆς καθαρᾶς προσόδου, τῶν ἐξόδων ἀφαιρουμένων ἐν Ἀττικῇ καὶ εἰς τὰς Κυκλάδας τὸ ἥμισυ τῆς συ-

κομιδῆς, τῶν φόρων μόνον ἀφαιρουμένων ἐν Λακωνίᾳ τὸ τρίτον τοῦ ἀκαθαρίστου προϊόντος κτλ. Ἐν Ἀργολίδι ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς ἐνοικιάσεως τοῦ τῆς ἐκμίσθωσης, τὸ δ' ἐνοίκιον ποικίλλει ἀπὸ 45—90 φράγκων τὸ ἑκτάριον, ἢ μᾶλλον ἀπὸ 4 καὶ 50 μέχρις 9 φράγκων τὸ στρέμμα, ὅπερ εἶναι ἡ βᾶσις τῶν ἐνοικιάσεων. Ἡ διαφορά τῆς ἀξίας ποικίλλει ἰδίᾳ κατὰ τὰς πρὸς ἄρδευσιν εὐχερείας. Πᾶσαι αἱ γαῖαι διαιροῦνται κατὰ τὴν χρῆσιν εἰς χέρσους καὶ ἀροσίμους, αἵτινες δυστυχῶς δὲν εἶναι αἱ πολυπληθέστεραι.

Ἐν τε τῇ ἐνοικιάσει καὶ τῇ ἐκμίσθωσει ὁ χρόνος τῆς ἐνοικιάσεως δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἔτος. Ἐν τούτοις προκειμένου περὶ φυτῶν, ἄπερ δὲν νὰ διβωλιθῶσι καὶ ἀρτυθῶσιν, ὁ τῆς ἐνοικιάσεως χρόνος διαρκεῖ γενικῶς ἐπὶ διετίαν, ὅπως ὁ γεωργὸς δυνήθη νὰ ἐπιφελήσῃ τὴν ἐργασίαν, ἣν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ προηγούμενον ἔτος κατέβαλεν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, εἰν ἡ γῆ ἦναι ἀρόσιμος καὶ γόνιμος, ἐπικρατεῖ τὸ ἔθος τοῦ ἀρκεῖσθαι τὸ δεύτερον ἔτος εἰς ἀπλήν διβωλίαν πρὸ τῆς σπορᾶς. Ἐνίστη μάλιστα σπείρουσιν ἄνευ διβωλισμοῦ. Ὅσον δὲ διὰ τὴν λίπανσιν ἐννοεῖται, ὅτι ὁ γεωργὸς οὐδόλως φροντίζει νὰ ἐπιδοθῆ εἰς ταύτην χάριν προσωρινῆς ἀπολαύσεως. Ἄλλως δὲ τὰ λιπάσματα εἶναι σπανιώτατα ἐν τῇ χώρᾳ, ἀφοῦ πάντα σχεδὸν τὰ ποίμνια διαμένουσι καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐν ταῖς νομαῖς. Ἡ μέθοδος αὕτη λίαν ἐλαττωματικὴ ἐξαντλεῖ τὸ ἑδάφος καὶ κωλύει νὰ παράγῃ ὅ,τι εὐχόλως δυνατόν νὰ παραχθῆ διὰ κρείττονος περιποιήσεως. Ἐὰν ἡ παραγωγὴ διατελῆ εἰσέτι ἐπιφελῆς, μεθ' ὅλα ταῦτα, ἀποδοτέον τοῦτο εἰς τὸ κλίμα.

Ὀλίγη κρείστων τὸ γεωργικὸν σύστημα τυγχάνει ἐν τῇ καλλιέργειᾳ τῶν ελαίων, τῶν ἀμπέλων καὶ ἄλλων δένδρων. Συνήθως ὁ κτηματῆται παραχωρεῖ τὴν γῆν, ὅπως γένηται ἐπ' αὐτῆς ἡ φυτεία, ἐπὶ τῷ ὄρον ὅτι θὰ διανεμηθῆ τὸ ἑδάφος κατ' ἴσας διαιρέσεις, ὅταν αἱ ελαίαι ἢ αἱ ἀμπελοὶ ἀποθῶσι καρποφόροι. Τοῦτο εἶναι μία τῶν μεθόδων τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς μικρᾶς ἰδιοκτησίας. Ἄλλοτε ὁ κτηματῆται ἐπιφυλάσσει ἑαυτοῦ ὀρισμένην τινὰ πρόσδον κατὰ στρέμμα ἢ κατὰ τὴν διανομὴν τῶν καρπῶν εἰς εἶδος, ὅταν ἡ φυτεία καταστῆ καρποφόρος. Ἄλλὰ τότε δὲν πρόκειται περὶ βραχυθέσμου ἐνοικιάσεως, καὶ ὅταν ὡς ὄρος ταῦτ' ἢ διανομὴ τῶν καρπῶν, ἡ γῆ μεταβαίνει συνήθως κληρονομικῶς εἰς τὰ τέκνα τοῦ ἐνοικιαστοῦ, ἐπὶ τῇ ἐπιφυλάξει ἀντισταθμίματος. Οὕτω δημιουργεῖται δι' αὐτὸν εἶδος τι ἰδιοκτησίας, ἧτις βαρύνεται ἀπλῶς διὰ θητείας, οὐδεμίαν ἐχούσης ἀναλογίαν πρὸς τὰς φρουδαλικὰς ἀμοιβὰς.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γεωργία διαφέρει τῶν λοιπῶν ὑπὸ πολλὰς ἐπιφύεις ἐν τε τῇ παραγωγῇ καὶ ἐν τῷ τοῦ ἐδάφους συστήματι, καὶ ἀνῆναι δὲ ἀτελής ἐστὶ δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἐποίησε τοσαύτας προόδους κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, διότι ὅτε ἡ χώρα ἀπηλλάγη τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ἡ γεωργία δὲν ὑπῆρχεν, οὕτως εἰπεῖν, ἐν αὐτῇ, καὶ ἐδέησεν ἕκτοτε νὰ δημιουργηθῶσι τὰ πάντα.

Ἡ τῶν προϊόντων τοῦ 1860 πρὸς τὰ τοῦ 1875 σύγκρισις καταδείκνυσι πρόδον τοσοῦτο ταχέαν, ὥστε ἀδύνατον παρομοία ταύτη νὰ εὐρεθῆ εἰ μὴ ἐν Ἀμερικῇ.

(Ἐκ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας)

ΠΕΡΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθμ. 42).

Ἐάν λοιπὸν ἡ κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἐκπροσωπούμενη γνώμη προγραμματισμένη ἀγωγὴ ἀνευ τῆς συμπράξεως ὁμοίας διδασκαλίας, ἣτις πολλὸν προβλεπόμενον διέκει τῇ ἡ δὴ λεγομένη ἠθικὴ διδασκαλία, δὲν εἶναι ἐφικτὴ, δὲν εἶναι αὕτη διὰ ταύτης (διδασκαλίας) μόνης τελεία. Ὁ τελευταῖος ἰσχυρισμὸς ἐπρεπεν ἐν γένει μᾶλλον νὰ γίνηται παραδεκτός ἢ ὁ πρῶτος. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ διδάσκαλος καὶ μαθητῆς ἐνασχολοῦνται πρῶτον μετὰ τρίτου τινός, τοῦ ἀντικειμένου δηλαδὴ τῆς διδασκαλίας. Διὰ δὲ τῆς παιδείας (Zuiht) ἐπιζητεῖ ὁ παιδαγωγὸς νὰ ἐπενεργήσῃ ἀμέσως ἐπὶ τοῦ παιδός. Ἐν τῷ τελευταίῳ γνωρίσματι συμφωνεῖ ἡ παιδεία (Zuiht) μετὰ τῆς πειθαρχίας (Regierung): ταύτης ἀριθῆλως ἐκείνη διάφορος τυγχάνει, καθ' ὅσον ἐκείνη μὲν μεριμνᾷ περὶ τοῦ μελλόντος, αὕτη δὲ περὶ τοῦ παρόντος. Ὁ παῖς πρέπει νὰ μορφωθῆ, πρέπει δηλαδὴ ἀπ' ἀορίστου εἰς ὀρισμένην νὰ μεταβῆ κατάστασιν. Οὐσία δὲ ὀρισμένης ἐκτετυπωμένη ἐσωτερικῶς, ἣτις ἐκδηλοῦται κυρίως διὰ τοῦ βούλευθαι ἢ μὴ, μετοχτεύει τῷ ἀνθρώπῳ ἰσχύον χαρακτήρος. Ἀλλὰ δὲν εἶναι εὐκταῖος ἕκαστος μονίμως ἐγκεχαραγμένος χαρακτήρ· διότι πρέπει οὗτος ταῖς ἠθικαῖς ν' ἀναποκρίνηται ἀξιώσει. Ἰσχύς τοῦ χαρακτήρος ἐν τῇ ἠθικότητι εἶναι τὸ τελικὸν σημεῖον τῆς παιδείας (Erziehung) αὐτῆς τῆς καθόλου ἀγωγῆς (Erziehung).

Ἡδύνατό τις νὰ ὑποβῆσθαι, ὅτι ἡμεῖς, ἀπαιτοῦντες πλὴν τῆς παιδαγωγικῆς διδασκαλίας καὶ ἰδιαιτέρων

τινὰ παιδεύειν, περιπέτομεν εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὰς ἀνω προανηνεγμένους ἡμῶν ἀρχάς. Ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἵπομεν, διορίζεται ὑπὸ τῆς σφαίρας τῶν διανοημάτων· πρὸς σχηματισμὸν τῆς σφαίρας ταύτης ἐνασχολεῖται ἡ διδασκαλία. Ἡδύνατό τις ἐπομένως νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ διδασκαλία εἶναι ἐπαρκῆς πρὸς σχηματισμὸν τῆς ἐν λόγῳ σφαίρας. Ἐπειδὴ ὁμοῦ τοῦτο δὲν εὐδοῦται, δυνατὸν καὶ ἡ διδασκαλία μόνη νὰ μὴ ἐπαρκῆ, ἵνα σφαῖρα διανοημάτων ἐν τῷ παιδί σχηματισθῆ, ὡς εἶναι ἀναγκαῖον, ὥστε ὁ χαρακτήρ νὰ μορφωθῆ μόνιμος.

Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ σχέσει ἀνάγκη ν' ἀνεχθῆ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διαφόρους σφαίρας διανοημάτων κατέχει, αἵτινες ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις δὲν συνέχονται ὡς πρέπει. Γίνεται δὲ τοῦτο φανερόν εἰς τὴν διάφορον διαγωγὴν, ἣν τὸ αὐτὸ άτομον ἐν διαφόροις σχέσεσιν ἐκδηλοῖ. Ὁ σπουδαῖος καὶ αὐστηρὸς ἔμπορος εἶναι ἀξιάγαστος, σφοδρότερος δὲ καὶ συγγνωμονέστερος γνώριμος καὶ φίλος· ἐκ τῆς εὐσεβείας, ἣτις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐχὶ μόνον ἀρχεῖ, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς γίνεται αἰσθητὴ, ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ οὐδὲ ἔχνος ἀπαντᾷ. Ὅθεν ὁ παῖς ἔχει ἡδὴ διαφόρους ομάδας διανοημάτων διὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ βιωτικὰς σφαίρας. Εἶναι δὲ διάφορος ἐν τῇ σχολῇ ἢ ἐν τῷ γυμναστηρίῳ ἢ ἐν τῇ πατρικῇ αὐτοῦ οἰκίᾳ. Αἱ ομάδες τῶν παραστάσεων, αἵτινες τὴν διαγωγὴν καὶ ἐνέργειαν αὐτοῦ ἐκτὸς τῆς σχολῆς διορίζουσι, μεταβαίνουσιν εἰς ἐκείνας, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν βίαν τοῦ ἀνδρός ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ καὶ δύναται νὰ συμβῆ, ὥστε ὁ πρακτικὸς βίος ἐλάττωσθαι ἢ οὐδὲν εἶναι ἐπαρῆν μετὰ τοῦ ἐν τῇ σχολῇ μεμαθημένου. Τὴν ὁρθὴν ἔνωσιν μετὰ τῶν ὁμάδων τῶν παραστάσεων, αἵτινες πληροῦσι τὸν παῖδα, δὲν δύναται μόνη ἡ διδασκαλία νὰ ἐπιτελέσῃ, διότι ἐκτὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἴσῃ ἐνεργὸς, χωρὶς νὰ παύσῃ οὕσα διδασκαλία. Ὅθεν ἀνάγκη ἡ παιδεία (Zuiht) νὰ προσενέγκῃ τὸ ἑαυτῆς, ἵνα τὸ ἐν τῇ σχολῇ μεμαθημένον καὶ ἐκτὸς τῆς σχολῆς τίθηται εἰς χρῆσιν καὶ ἡ ὑπὸ τῆς διδασκαλίας διαπλασθεῖσα διάνοια μετὰ τοῦ διορίζοντος τὸν λοιπὸν βίον ἐνωθῆ προσηκόντως.

Ἐπειτα. Ἡ ἐννοία τῆς ἠθικότητος περιέχει δύο παράγοντας· τὸ ὑγιαιῖνον φρόνημα καὶ τὴν εὐσεβῆ βούλησιν, ἣτις ὀφείλει νὰ υποτάσσεται τῷ φρονήματι. Ἡ δὲ διδασκαλία κέκληται ν' ἀναπλάσῃ τὸ φρόνημα· ἀλλὰ μετὰ τοῦ φρονήματος δὲν συναπλάσσεται τὰ ἰσχυρόν καὶ ἡ βούλησις. Ἐν τῇ πραγματικῇ ὁμοῦ δράσει κυρίως συνενδύονται αἱ παραστάσεις οὕτως, ὥστε αὗται νὰ παρομοῦσιν ἡμᾶς πρὸς

ἐνέργειαν, τῆς ἰκανότητος πρὸς δράσιν ἐπιτεινούσης τὴν ἰσχύον τῆς βουλήσεως καὶ τῆς ἐπιτυχίας ἐπιβήνωσους τὸ θάρρος. Παραγωγὴ δράσεως ἢ περιστολὴ αὐτῆς εἶναι ἔργον τῆς παιδείας, τοῦλάχιστον ἐνθα δὲν πρόκειται καθαρῶς περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς διδασκαλίας. Ἐν τρίτῃ δὲ ἀναφορῇ ἡ παιδεία εἶναι νὰ συμπληροῖ καὶ τελειοποιῇ τὴν ἐκ τῆς διδασκαλίας καὶ δι' αὐτῆς προσκεκτημένην μόρφωσιν. Ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς ἠθικῆς κρίσεως ἐπὶ ἀνθρωπίνων σχέσεων ἀνήκει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῇ διδασκαλίᾳ. Ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ ἡρεμία, ἣτις τὸν κύριον ἀποτελεῖ ὄρον πρὸς αἰσθητικὰς καὶ ἠθικὰς κρίσεις· ἐν αὐτῇ δὲν ἰσχύουσι τὰ ἰδιοτελεῖ ἐνδιαφέροντα, ἅτινα τόσον εὐκόλως νοθεύουσι τὴν κρίσιν. Ἡ διδασκαλία ἔχει νὰ προάγῃ τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις, αἵτινες ἐπισπῶνται τὸν ἠθικὸν ἔπαινον ἢ ψόγον κατ' ἀνάγκην ζωηρότατα καὶ ἐμβριθέστατα. Αὕτη δὲ ἔχει νὰ εὐρύνη πορρωτέρως τὰς προσκεκτημένας θεμελιώδεις ἠθικὰς ἰδέας διὰ τῆς σκέψεως ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ λοιπῇ διδασκαλίᾳ καὶ ταύτας μετὰ τῶν λοιπῶν ἰδεῶν νὰ συνάψῃ. Ἀλλ' ἐστὶ ἡ ἠθικὴ μόρφωσις δὲν ἐτελεύθη, ἔλλειπει κύριον τι μέρος αὐτῆς· ἡ χρῆσις δηλαδὴ τοῦ προσκεκτημένου ἠθικοῦ φρονήματος ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἔργου καὶ ἐπ' ἐκείνων τῶν σχέσεων, ἐν αἷς τοῦτο οὐσιωδῶς ἐνδιαφέρει. Ἔς πρὸς ζῆνα πρόσωπα, τοιαύτας σχέσεις, ὧν δὲν μετέχουσιν αὐτοὶ, γινώσκουσιν οἱ ἄνθρωποι σχεδὸν ὀρθῶς νὰ κρίνωσιν. Ἐάν ὁμοῦ ἴδιόν τι συμφέρον, ἀφορῶν τὴν εὐμερίαν ἢ δυστυχίαν αὐτῶν, ἀναμιγνύηται, ἀξιοῦσιν ἀμηνέστατα ἐξαιρέσει τῶν κοινῶν ὡς ὀρθῶν ἀνεγνωρισμένων ἠθικῶν νόμων ὑπὲρ ἑαυτῶν. Ἡ διδασκαλία ὁμοῦ μικρὸν πρὸς τοῦτο συμβάλλει, ἵνα ὁ παῖς τὸ προσκεκτημένον ἠθικὸν φρόνημα ὑπὲρ αὐτοῦ μεταχειρισθῆ, διότι μόνη ἡ ἀξίωσις ἀμφοτέρω νὰ πράξῃ μικρὸν θέλει συντελέσει· ἀνάγκη ἐπομένως νὰ ἀκηθῆ διὰ τῆς παιδείας, ἵνα ὑποβάλλῃ τὴν βούλησιν εἰς τὸ φρόνημα αὐτοῦ. Αἱ τοῦ πραγματικοῦ τοῦ παιδός βίου παραστάσεις παρέχουσιν αὐτῷ ἀφορμὰς πρὸς τοῦτο, περὶ δὲ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς εὐκαιρίας αὐτῶν μεριμνᾷ ἡ παιδεία. Ἐτερον δὲ ἔργον αὕτη ἔχει νὰ πολεμήσῃ, τὴν σύνησιν, τὸν κληρονομικὸν ἡμῶν ἔχθρον τοῦ ἀληθοῦς ἠθικοῦ φρονήματος, ἐάν ἔχῃ ταύτης ἦθελον ἐν τῇ παιδικῇ δράσει ἀνιχνεύσει.

Ἡ παιδεία ἐπιφεύεται συχνάκις τὸν αὐτῆς σκοπὸν διὰ τινῶν μέσων, προκαλοῦσα δι' ἀμοιβῆς ἢ διὰ πεινῆς ἢ καλλίων δι' ἐκφράσεως τοῦ αἰσθητικῆς τῆς ἀρεσκείας ἢ τοῦ τῆς ἀπ' ἀρεσκείας τοῦ παιδαγωγοῦ ὀρισμένην τινα ἐν τῷ παιδί βούλησιν καὶ

ἀποκρούουσα τὸναντίον τοιαύτην ἐπίμεμπτον. Αὕτη δὲ σπανίως δύναται νὰ στερηθῆ τοιούτων μέτρων, ἅτινα δι' ἄλλης αὐτῶν τῆς οὐσίας, διὰ τοῦ τόνου αὐτῶν ἀνάγκη ἀπὸ τῶν τῆς πειθαρχίας νὰ χωρίζωνται δὲν ἦθελε δὲ ἐπενεργεῖ ἀρκούντως, ἐάν περιωρίζοντο εἰς ταῦτα. Διότι ἀκριβῶς, ἐπειδὴ μεμονωμένα ὑφίστανται, ἦθελον καταπνιγῆ ὑπὸ διαρκέστερον καὶ ἰσχυρότερον ἐπιδρωσῶν ἐντυπώσεων. Λίαν δὲ εὐκόλως ὑπειέρχεται δι' αὐτῶν εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν ὅπως ἐσφαλμένον τι στοιχεῖον. Εἶναι γνωστὸν ὅσας τῆς τύχης μεταβολὰς ὑπομένει ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐν τούτοις οὐσιωδῶς μένει ὁ αὐτός. Πῶς λοιπὸν πρέπει, ὅτι τὰ οὕτως ἐγεγρόμενα βαθῶς εἰσδύοντα αἰσθηματὰ δὲν ἀπεργάζονται, διὰ τῶν μέτρων τῆς παιδείας νὰ πραγματοποιῶσιν; Εἶναι ἐπίσης ἐπιφοβόν, μὴ συνεπέξ τοιούτων μέτρων, ἅτινα ἐπὶ τοῦ αἰσθηματος ἐπενεργούσι, τὸ ἀγαθὸν τῶν πλεονεκτημάτων, τῶν διὰ τούτων προσκτωμένων, δὲν τελῆται τοῦ ἀγαθοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ χάριν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας. Δὲν πρέπει δὲ τις νὰ λησμονήσῃ ὅτι δι' ἐξωτερικῆς δράσεως δὲν δύναται αὕτη νὰ προφυλάτῃ τὴν ἐσωτερικὴν· ἐστὶ ἡ φαντασία τοῦ παιδός, ἐάν μὴ κατ' ἄλλον τρόπον κωλύηται, ἐνασχολεῖται μετὰ τοῦ ἀπυγόμενου καὶ οὕτω κινδυνεύει νὰ προσποιηθῆ τὴν κακίαν.

Ἡλείονα δὲ ἡ παιδεία δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ, ἐάν κατορθῶ πᾶσαν τὴν σφαῖραν τοῦ βίου τοῦ παιδός κατὰ τοιοῦτον τρόπον νὰ κανονίζῃ, ὡς εἶναι πρὸς τὸν σκοπὸν σκόπιμον νὰ γινώσκῃ δὲ νὰ διαβρῦμιζῃ ταῦτα, ὥστε ἅπαντα ἡ σφαῖρα τῆς διανοίας τοῦ παιδός, ἣτις διὰ τοῦ καθ' ἡμέραν διαμορφῶται βίου, νὰ ἴσῃ ἰκανὴ νὰ παρορμήσῃ αὐτὸν πρὸς ἠθικὴν βούλησιν καὶ δράσιν. Ἰσχύει ἐπομένως διὰ τὴν παιδείαν ὁ αὐτὸς κύριος κανὼν, ὅστις καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν· οὐχὶ δηλαδὴ τὰ καθ' ἕκαστα καὶ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ τὰ μεγάλη ἀνίκητα ὁμάδι, μεθ' ὧν τῶν μερῶν τῆς καθολικῆς σφαίρας τῶν παραστάσεων ἐν στενῇ σχέσει ὄντα, τὰ ἔχοντα ἀξιόλογον ἐπιβρῶν ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου.

Παρέσχομεν ἐν τοῖς προειρημένοις τοῖς ἀναγνώσταις τὰς τρεῖς θεμελιώδεις ἐννοίας τῆς Ἐρβαρτιανῆς παιδαγωγικῆς βεβαίως λίαν περιωρισμένας καὶ γενικὰς. Ὁφείλομεν δὲ νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τούτων ἐν τῇ πράξει εἶναι λίαν δυσχερῆς· ἀλλὰ μὴ ἐπιλανθάνόμεθα τοῦ σοφοῦ τοῦ Ἐπιχάρου λόγιου. «Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰγαθ' οἱ θεοί». Ἡ εὐδωσις δὲ τούτων ἐν τῇ ἀγωγῇ θέλει παραγάγει καρποὺς ἀγλαοῦς—περὶ τούτου οὐδὲν

ἀμφιβάλλομεν αἱ δὲ συνέπειαι τοιαύτης διδασκαλίας, παιδείσεως καὶ πειθαρχίας θέλουσιν εἶσθαι ἀσυγκρίτως μείζους ἢ αἱ τῆς πείρας τῆς εἰκῆς ἐνεργούσης, ἐν πλείστοις τῶν ἐν τε Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ σχολείων. Οὐδ' αὐτὴ ὁμῶς ἡ ἀρίστη ἀγωγή δύναται ἕκαστον παῖδα νὰ καταστήσῃ πρότυπον ἠθικῆς τελειότητος. Διότι πλὴν τῶν ἐξωτερικῶν ἀφορμῶν, αἵτινες ὑποκλέπτουσι δύναμιν ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, ἡ ἀτομικότης τοῦ παιδὸς, αἱ ἔμφυτοι αὐτοῦ πνευματικαὶ ἢ μᾶλλον σωματικαὶ δεκτικότητες (Anlagen) ὅσον καὶ ἂν ὦσιν εὐκαμπτοί, περιορίζουσι σπουδαίως τὴν ἐνεργεῖαν τῆς ἀγωγῆς. Διὰ τοῦτο ὁμῶς αἱ ἐννοιαὶ ἐκεῖναι δὲν ἀποβαίνουσιν ἀνευ ἀξίας ἀνάγκη δὲ νὰ παρέχεται τῷ παιδὶ τὸ ἀριστον. Καὶ ἐὰν παρά τισι τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἀνταποκρίνεται ταῖς ἐλπίσι τοῦ παιδαγωγοῦ, ἐν τούτοις μέγα τι εὐδοῦται, ὅτι οἱ λοιποὶ ἔχουσι καλὴν τροφήν, ἐν ἧ καὶ δι' ἧς ἀναπλάσσονται.

Ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε ἀνενηνεγημένοις ἐπραγματεύθημεν τὰς τοῦ Ἐρβάρτου παιδαγωγικὰς ἰδέας, ὡς πρὸς τὴν πειθαρχίαν, διδασκαλίαν καὶ παιδευσιν οὐχὶ βεβαίως αὐτολεξεῖ, οὐδὲ μετ' ἀκριβοῦς διασκοπήσεως τῆς ὑπ' αὐτοῦ πρώτων χαραχθείσης ὁδοῦ, παρεστήσαμεν ὁμῶς αὐτὰς ὡς ὁ δημιουργὸς αὐτῶν ἔχει διαμορφώσει.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' ἰούλιον τοῦ 1878

E. A. ΚΕΧΑΓΙΑΣ.

ΙΘΑΚΗ ΚΑΙ ΣΧΕΙΜΑΝ.

Ἐν μέσῳ τῆς νεφέλης τῶν μύθων ὑφούται, κατὰ τὸν Γρότε, ὡς ὄρους κορυφῆ ἢ μεγάλης κεραλῆ τοῦ Ὀμήρου. Ὁ ἑλληνικὸς κόσμος προβάλλει διὰ μιᾶς εὐθαρσῆς εἰς τὴν ζωὴν, ἡγουμένου τοῦ μεγάλου βασιλοῦ, ὅστις ψάλλει τὰ κλέα τῶν ἀνδρῶν καὶ δίδει θεοὺς εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλ' εἶναι ὁ Ὀμηρὸς ὁ πρῶτος ἑλληὴν ποιητὴς καὶ εἶναι ὁ Ἀχιλλεὺς ὁ πρῶτος ἦρωσ; καὶ ἂν δὲν εἶναι, ποῦ θὰ εὕρωμεν τὰς ἀρχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, πῶς θὰ περισυγχάγομεν τὰ λείψανα τῆς προμηρικῆς ποιήσεως; Τὸ ἔργον εἶναι ποικίλον, δυσχερὲς, κοπιῶδες, εἶναι ἀσχολία σαρῶν, ἐνῶ ἡ ἀπόγευσις τῶν ὁμηρικῶν στίχων καὶ ἡ εἰς τὰ ἐν ἐκείνοις παραδεδομένα πίστις εἶναι ἀπόλαυσμα παντὸς φιλέλληνοσ καὶ φιλομούσου. Διὰ τοῦτο δὲ ἦδη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐλάχιστοι ὑπῆρξαν οἱ πρὸς τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ὀμήρου, οἱ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐν Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσεΐδι περιεχομένων διστάσαντες, τὸ δὲ πολὺ πλῆθος μετέσχε

μὲν τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἄλλων ἐκείνων, τῶν δυσκόλων, πρὸς τὸ κάλλος τῶν ἐπῶν, ἐξηκολούθησε δὲ πιστεῦον, πιστεῦον καὶ μὴ ἐρευνῶν. Ἡ μᾶλλον ἡρεῦνησαν, ἀλλ' οὐχὶ ἂν ἄλλοστος εἶναι ὁ χαρακτήρ τῆς Ἰλιάδος ἀπὸ τοῦ τῆς Ὀδυσσεΐδος, οὐχὶ ἂν λείπει ἀπὸ τῶν ἐπῶν ἕκαστων ἐνότης καὶ σκοπὸς, οὐχὶ ἂν ὑπάρχουσι διαφοραὶ γλωσσικαὶ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἔπει, οὐχὶ ἂν δὲν συμφωνεῖ ἡ ποιητικὴ εὐρεσις πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, οὐχὶ ἂν δύναται τὰ ἔπη νὰ διαλυθῶσιν εἰς ἀνεξαρτήτους ἀλλήλων καὶ αὐτάρχεις ὁδοὺς, οὐχὶ ἂν τυχόν οἱ τύποι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἔπη. Οὐδὲν πάντων τούτων, ἀλλ' ἡρεῦνησαν τίς ἢ πατὴρ τοῦ τυρλοῦ Ὀμήρου, πότε ἀκριβοῦς συνέβησαν τὰ γεγονότα, τίνας καὶ ποῦ οἱ τόποι ἐθα διεδραματίσθησαν ἡ μῆνις καὶ τὰ κλέα τῶν πολιορκητῶν τῆς Ἰλίου καὶ ποῦ περιεστράφησαν οἱ νόστοι τοῦ Ὀδυσσεῦσ καὶ τῶν αὐτοῦ ἐταίρων. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης ἐρεῦνης ἐγεννήθη ἡ ὁμηρικὴ τοπογραφία ἢς κυριώτατα κέντρα ὑπῆρξαν αἱ Μυκῆναι καὶ τὸ Ἴλιον ἢ Κέρκυρα καὶ ἡ Ἰθάκη. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῶν τριῶν πρώτων· προσφορώτερον δ' εἶναι νὰ γείνη λόγος σήμερον περὶ τῆς Ἰθάκης, ὅτε πρόσφατον ἔτι ἔχομεν τὸ τηλεγράφημα καὶ μονοῦκ ἔναυλον ἔτι εἰς τὰς ἀκὰς τῶν ἦχον τῆς δικελλῆς τοῦ κ. Σχλεϊμαν.

Ὁ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Ἑρρίκου Σχλεϊμαν εἶναι ἀξιοζήλον πρότυπον ὑπομονῆς, ἐπιμονῆς καὶ τύχης ἀγαθῆς. Ὑπῆρξεν ἀμοιβαδὸν ὑπηρετῆς παντοπωλείου ἐν Μεκλεμβούργῳ, τῇ πατρίῳ αὐτοῦ γῆ, ναυτοπαις ναυαγίας, ὑπαλληλίσκος ἐμπορικοῦ γραφείου ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἐμπορικὸς πράκτωρ, εἴτα ἔμπορος ἐν Ρώσσίᾳ τέλος πλούσιος καὶ περιηγητῆς σχεδὸν ἀπανταχοῦ τῆς γνωστῆς γῆς. Ἄλλ' ἐπιχειρήσας πολλὰ καὶ πολλαχῶς δοκιμασθεὶς, περὶ ἐν τι μόνον δὲν μετεβλήθη· οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἦναι φιλόμηρος ἀπὸ τοῦ παντοπωλείου τῆς Φυρστεμβέργης, ἐνθα ἐπόλει μείραξ ὠν βούτυρον καὶ γάλα καὶ βράκην καὶ ἄλλας, ὡς αὐτὸς διηγεῖται, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐτηλεγράφη εἰς Ἰθάκης περὶ τῶν νέων του ἀνακαλύψεων, οὐδ' εἶναι φόβος νὰ παύσηται ποτε ἀνεγκνώσκων τὸν Ὀμηρον, διατρέθων περὶ τὴν ὁμηρικὴν τοπογραφίαν καὶ ἀνασκάπτων.

Τὸν Ὀμηρον ἔχων ἀνὰ χεῖρας ἀπέβη τὸ θέρος τοῦ 1868 εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Ὀδυσσεῦσ, κατεχόμενος ὑπὸ σπανίου ἐνθουσιασμοῦ. Τρεῖς ὄλας δεκαετίας καὶ πλέον διὰ μυρίων τοῦ βίου περιπετειῶν ὠνειροπόλοι Ἑλλᾶδα καὶ Ὀμηρον καὶ ἐπλέγετο νὰ ἴδῃ καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς τόπους ἐκείνους οὓς πολλάκις εἶ-

γεν ἀναπλάσει διὰ τῆς φαντασίας. Ἐξήτησεν ἐν Ἰθάκῃ τὸ ὕληεν Νήϊον, τὸ ὄρος Νήριτον, τὸν Φόρκυνος λιμένα, τὰ δώματα καὶ τὸ Ὀδυσῆος, τὸν ἀγρὸν Λαέρτου, τὴν κρήνην Ἀρέθουσαν, τοὺς συφεοὺς τοῦ Εὐμαίου. Καὶ ἀναπαρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέωσ καὶ οἱ λιμένες καὶ οἱ ἀγροὶ καὶ αἱ κρήναι καὶ οἱ σταῦλοι. Ἀκάματος δ' ἔτρεχεν ἐν μέσῳ θέρει, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς μικρᾶς νήσου εἰς τὸ ἄλλο ἀναγινώσκων εἰς τοὺς Ἰθακησίους τὰ ἔπη τῆς Ὀδυσσεΐδος καὶ ἀναζητῶν τοὺς Campos ubi Ithaca fuit

Ἄλλ' ὁ Σχλεϊμαν δὲν ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ὅστις ἀνεζήτησεν ἐν Ἰθάκῃ τοὺς ἐκ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν γνωστούς τόπους. Ἐν νήσῳ, ἦτις κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς τῆς Ἑλλάδος χρόνους καὶ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ὑπῆρξε σχεδὸν ἄσημος, εἰκόσ ἦτο ὅτι οἱ περιηγηταὶ μάλιστα περὶ τοῦτο ἐσπούδαζον, περὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ὁμηρικῶν τοπίων. Καὶ δὴ τῷ 1806 ὁ Ἄγγλος William Gell μεταβὰς εἰς τὴν νήσον ἐπεχείρησεν τοιαύτας ἐρεῦνας καὶ ἡ πίστις αὐτοῦ ὠδήγησεν αὐτὸν ν' ἀνεύρῃ ὅ,τι ἐζήτει.

Ἡ Ἰθάκη εἶναι, ὡς γνωστὸν, νήσος ἐπιμήκης ἢτις χωρίζεται ὀλίγον κατωτέρω τοῦ ἡμίσεος μήκουσ εἰς δύο μέρη ὑπὸ τοῦ βαθέωσ κόλπου τοῦ Μώλου. Τὰ δύο δὲ μέρη τῆς νήσου ἐνοῦνται διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, οὗ τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος καταλαμβάνει τὸ ὄρος, ὅπερ καλεῖται σήμερον Ἀετός. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ὑπάρχει μικρὸν ὀροπέδιον περιστοιχιζόμενον ὑπὸ τειχῶν εἰς πολυγώνιον ἐργασίας. Ἐνταῦθα ἐνόμισεν ὁ Gell ὅτι ἀνεγώρισε τὰ μέγαρα τοῦ Ὀδυσσεῦσ· ἀλλ' οὐ μόνον τοῦτο, ἐν δὲ τῷ παρακειμένῳ ὄρμῳ Δεξιὰ ἀνεῦρε τὸ ἄντρον τῶν Νυμφῶν, ἐν δὲ ἄλλοις τόποις περὶ τὸ ὄρος ἔθηκε τὸν ἄλλον κόσμον τῆς ὁμηρικῆς ἐποποιίας. Τὰς δὲ ἀνακαλύψεις αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ἐν μεγάλῃ συγγραφῇ, ἣν ἐπλούτισε δι' εἰκόνων, ἐν αἷς πολλάκις ἀναγνωρίζεται ἡ θερμὴ φαντασία τοῦ σχεδιαγραφῆσαντος αὐτάσ.

Τὰς γνώμασ τοῦ Gell συνεμερίσθησαν κατόπιν μετὰ τινων παραλλογῶν ὁ μετ' αὐτοῦ συμπλεύσας Dodwell, εἴτα ὁ Γερμανὸς Θείρτιος καὶ ἄλλοι. Ἡ πίστις πρὸς τὰ εὐρήματα τοῦ ἀγγλοῦ περιηγητοῦ δὲν ἐκλονίσθη καὶ μόνον τινὰ τῶν ὁμηρικῶν ὀνομάτων μετετοπίζοντο ἀπὸ λόφου εἰς λόφον, μετετίθεντο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον.

Ὁ δὲ Σχλεϊμαν ἠθέλησε νὰ προβῇ ἔτι περαιτέρω καὶ διαπιστώσῃ δι' ἀνασκαφῶν τὰ φαντάσματα τῶν προδρόμων αὐτοῦ ἐν τῇ τοπογραφίᾳ τῆς ὁμηρικῆς Ἰθάκης. Ἦδη κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπίσκεψιν

εἰς τὴν νήσον τῷ 1868, λαθὼν τέσσαρας ἐργάτας ἀνέλαθε μικρὰς ἀνασκαφὰς εἰς τὰς κλιτύατ τοῦ ὄρουσ Ἀετοῦ. Καὶ πολλὰ μὲν ἐμόχθησεν ἐκτεθειμένος εἰς τὸν πολὺν καύσωνα, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι «ἐν τῇ θέσει τῶν μεγάρων τοῦ Ὀδυσσεῦσ δὲν ἔμεινε τόπος γῆς μέγας ὡς χεῖρ ὅστις νὰ μὴ ἀνασκαφῇ παρ' ἡμῶν. Ἀνεσκάψαμεν ἐπίσης μετὰ τῶν τοίχων τοῦ περιτειγίσματος καὶ ὀλόγυρα τῆς κορυφῆσ· ἀλλ' ὁ κόπος ὑπῆρξεν ἀνωφελέσ· οὐδὲν πλέον εὗρομεν». Ἡ μόνη δ' ἀνακάλυψις ἐφ' ἣ ἐχάρη ὑπῆρξεν τὰ ἔγνη ἀρχαίου ὄρμου ἐπὶ τῶν βράχων. Εἰ δὲ πού τι ἄλλο εὗρεν, ὑπῆρξεν τάφοι, τείχη, μικροτεχνήματα καὶ νομίσματα χρόνων μεθομηρικῶν, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ. Ἄλλ' οὐτε περὶ τῆς ὑπάρξεωσ τοῦ μεγάρου τοῦ Ὀδυσσεῦσ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ἐδίστασεν, οὐδὲ ὤκνησε ν' ἀναγνωρίσῃ περὶ τὰ εἰρήπια τοῦ μεγάρου πάνθ' ὅσα εὗρηται ἐν τῇ Ὀδυσσεΐδι. Τὸν Ἰθακήσιον λαὸν εὗρεν ὁμοίως φιλόξενον καὶ φιλότιμον ὡς τοὺς ὑπηκόουσ τοῦ Ὀδυσσεῦσ, ἔχαίρε δὲ μακθάνων ὅτι ἕκαστος οἶκος εἶχε Πηνελόπην καὶ Τηλέμαχον. Ὅτε δὲ ποτε πλησίον τῆς κρήνησ Ἀρεθούσῆσ ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ τέσσαρες μανδρόσκυλοι ἐμβολόντες αὐτὸν εἰς δεινὴν ἀμηχανίαν, δὲν ἐλησμονῆσε καὶ τότε τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ ἐκάθησεν ὡς ἐκείνοσ κατὰ γῆσ μετὰ πονηρίας, ἀποφεύγων τὰς ὀλακάσ καὶ καὶ τὴν μακίαν τῶν κυνῶν.

Ἐξαπίνης δ' Ὀδυσῆα ἴδον κύνας ὀλακόμοροι.

Οἱ μὲν κεκλήγοντες ἐπέδραμον· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺσ ἔξετο κερδούνη, σκῆπτρον δὲ οἱ ἔκπεσε χεῖρόσ. Τέλοσ δὲ ἀνέδραμε καὶ διέδραμε τὴν νήσον, ἐπέσκέφθη τὸν μικρὸν σκόπελον μετὰ τῶν Κεφαλληνίασ καὶ Ἰθάκησ τὸν καλούμενον Δασκαλεῖδ καὶ ἀνεγώρισε εὐχαριστημένος.

Μετὰ δ' ὀλίγα ἔτη ἀνελάμβανε τὰς γνωστάσ ἐκείνας ἀνασκαφὰς ἐν Τροίᾳ καὶ Μυκῆναισ, ὧν τὰ περίσματα ὁ μὲν ἐπιστημονικὸς κόσμος ζητεῖ καὶ μελετεῖ καὶ σχολιάζει πολλαχῶσ, ὁ δὲ κ. Σχλεϊμαν εἰργάσθη ἐπὶ τὸ ὀρθοδόξοτερον, πεισθεὶς ὅτι ἀνεῦρε τὸν θησαυρὸν τοῦ Πριάμου καὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀγαμέμνονοσ. Ἄλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὁμηρικῆς τριλογίασ ἀπῆγετο πάντως μὲν καὶ εἰς ἔτι θησαυροὺσ, εἰ δὲ δυνατὸν καὶ εἰς ἐπὶ πλέον νεκροὺσ, ὁ τοῦ Ὀδυσσεῦσ. Ἐνετύθεν αἱ πρό τινων ἐβδομάδων ἐπιχειρηθεῖσαι ἐν Ἰθάκῃ ἀνασκαφαὶ τοῦ κ. Σχλεϊμαν.

Ἄλλ' εἶναι ἦδη γνωστὸν ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅπόσον βραχέα ὑπῆρξεν ἡ ἀναδίφησις τῆς Ἰθακησίασ γῆσ καὶ ὅπόσον πενιχρὰ τὰ περίσματα τῶν ἀνασκαφῶν, περιοριζόμενα εἰς τὴν εὐρεσιν ὀλίγων νομισμάτων

καὶ ἐτι ὀλιγωτέρων μικροτεχνημάτων τῶν μεταγενε-
στέρων μεθωμηνικῶν χρόνων. Τὰ δὲ πορίσματα ταύ-
τα συνωψίσθησαν ἐν τῷ ἐξῆς τηλεγραφίματι τοῦ
ἀρχαιοδίδου.

« Ἠράμεθα μέγα κῦδος· εὐρήκαμεν βορειανατολι-
κῶς νοτιοδυτικοῦ πρηνῶς Ἄετοῦ ἐρείπια 190 κυ-
κλωπεῖων οἰκῶν ὁμηρικῶν ἄστεως Ἰθάκης, ἐνθα ἦκι-
στα περιεμένετο. Τακτικαὶ ἀνασκαφαὶ ἐνταῦθα ἀδύ-
νατοι· χειμερινὰ βροχαὶ κατήνεγκον ἅπαντα λείψανα
ἀρχαιοτήτων εἰς θάλασσαν· οὐχ ἦττον ἀνακαλύψαι
θησαυρῶν τούτων ὑπέρτατον εὐτόχημα Ἰθάκη· χι-
λιάδες ξένων ἐλεύσονται ὁμηρικὸν ἄστὸν ἀφόμενοι ».

Κατὰ τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ὁ κ. Σχλεῖμαν δὲν
σκοπεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ εἰς ἄλλην ἀνασκαφὴν ἐν Ἰθά-
κῃ ἢ ἐκ τῆς θαλάσσης, ἐνθα ὑποθέτει ὅτι κατηνέ-
χθησαν οἱ θησαυροὶ, ἀνάσσει αὐτῶν θὰ ἦτο ἐπίσης
δυσχερὴς ὅσον τις ἐν τῷ στενῷ τῆς Σαλαμίνας ἀπό-
πειρα ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἀνευρέσεως τῶν ἐν τῷ βάθει
τῆς θαλάσσης κρυπτομένων ναυαγίων τῶν καταναυ-
μαχηθειῶν τριήρων τοῦ Πέρσου. Δικαιοῦμεθα δ' ὅμως
ὀπωσδήποτε ν' ἀναμένωμεν παρὰ τοῦ ἀρχαιοδίδου ἀ-
κριβῆ ἐκθεσιν περὶ τῶν ἀνασκαφῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ θὰ
πεισθῶμεν ἄρα δι' αὐτῆς περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὁμη-
ρικοῦ ἄστεως ἀνὰ τὰ πρηνῆ τοῦ Ἄετοῦ; Δισταζόμεν
νὰ τὸ πιστεύσωμεν, τοῦτο διὰ δὲ πολλοὺς λόγους. Καὶ
πρῶτον κυκλώπια τεῖχη λέγων ὁ Σχλεῖμαν ἐννοεῖ
βεβαίως οἰκοδομὰς τῆς πολυγώνου ἐργασίας· ἀλλὰ
τοιαυτὴ τις οἰκοδομικὴ δὲν θὰ συμφέρονται πρὸς τὴν
παρ' Ὀμήρῳ τέχνην, ἣτις εἶναι ἤδη ἀνεπτυγμένη.
Ἄν δὲ πράγματι τοιαῦτα εἶναι αἱ ἀνευρεθεῖσαι δο-
μήσεις, οἷα καὶ ἀλλαγῶν τῶν κλιτύων τοῦ ὄρους εὐ-
ρίσκονται, πρέπει ν' ἀποδώσωμεν αὐτὰς εἰς ἀρχαιοτέ-
ρους τῶν ὁμηρικῶν Ἰθακησίων. Ἰσως δὲ δὲν θὰ ἦτο
τολμηρὰ ἢ εἰκασία ὅτι ἦσαν κατασκευάσματα Φοι-
νίκων. Ὅτι δὲ Φοίνικες κατέκρησαν ποτε αὐτόθι γί-
νεται ὄχι ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου, ὑπερ-
ὑπὸ τῶν εἰδῶτων ἐσφραγίσθη πρὸς τὸ σημιτικὸν ὄνομα
τῆς ἐν Ἀφρικῇ Γαίης καὶ πιστεύεται σημαῖνον
ἄποικίαν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων οἱ πλεῖστοι τῶν πε-
ρὶ τὸν Ὀμηρον διατριβόντων οὐδαμῶς παραδέχονται,
ὅτι ἠδύνατό ποτε νὰ ἐφαντάσθῃ ὁ Ὀμηρος τὸ ἄστὸν
τοῦ Ὀδυσσεῶς κατὰ τὰς κλιτύς τοῦ Ἄετοῦ. Διότι
ἐκτὸς ἄλλων λόγων ἐνυπέβλητα προσκόμματα εἰς
τὴν παραδοχὴν ταύτης τῆς γνώμης παρεμβάλλει ἢ
ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ μνημονευομένη νῆσος Ἄστερις
μεσηγηγῶς Ἰθάκης τε Σάμου τε παιπαιλέσσης.

Παρὰ ταύτην τὴν νῆτον ἐνέδρευον οἱ μνηστῆρες
τὸν ἐκ νότου ἐρχόμενον Τηλέμαχον. Ἀλλ' ἐπειδὴ

Ἄλλη νῆσος μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Κεραλληνίας δὲν
ὑπάρχει παρὰ τὸν μικρὸν σκόπελον πρὸς τὰ βορει-
οδυτικὰ τῆς νήσου, ὅστις σήμερον καλεῖται Δα-
σκαλεῖδ, εἰκάζουσιν ἐκεῖθεν οἱ θελοντες νὰ ἐρμη-
νεύσωσι πάντα τὰ ὁμηρικὰ, ὅτι ἡ πόλις Ἰθάκη
τῆς Ὀδυσσεΐας πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ μεταξὺ τοῦ
ὄρου Φρικιαῆς καὶ τῆς νῦν καλουμένης Πόλεως
κατὰ τὰ βορειοδυτικὰ τῆ νήσου, ἐνθα ὑπάρχουσιν
ἐρείπια. Καὶ εὐρίσκουσι μὲν οἱ ἐναντιοφρονοῦντες ἐξοι-
κονομήσεις τοῦ πράγματος, ἄλλοι ἄλλα, ἐν οἷς
καὶ ὁ κ. Σχλεῖμαν, ὅστις, συνιδὼν τὸ ἀτυμβίβαστον
τῆς θέσεως τῆς νηϊδὸς πρὸς τὴν θέσιν τῆς ὁμη-
ρικῆς πόλεως, ἐνθα παραδέχεται αὐτὴν, ἀναγκά-
ζεται νὰ εἰκάσῃ ὅτι ἡ νῆσος αὕτη, ὑπάρξασά πο-
τε ἀπέναντι τῆς νοτίας ἄκρας τῆς Ἰθάκης πρὸς
τὴν Κεραλληνίαν, ἐξέλιπεν εἴτα ὑπὸ σεισμοῦ ἢ
κατακλυσθεῖσα ὑπὸ τῶν ὑδάτων· ἀλλ' αἱ τοιαῦται
εἰκασίαι εἶναι τολμηραὶ οὐχ ἦττον ἢ πολλαὶ πλα-
γιοδρομαίαι τῶν θελόντων ν' ἀνεύρωσι τὸ ὁμηρικὸν
ἄστὸν ἐν τῇ πεδιάδι περὶ τὴν σημερινὴν Πόλιν.
Τὸ καλὸν ἡμᾶς, συντασσόμεθα μετ' ἐκείνων τῶν αἰ-
ρετικῶν, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι οὐδαμῶς τῆς νή-
σου πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν τὰ ὄρη καὶ τοὺς λιμέ-
νας καὶ τὰ σπήλαια καὶ τὰ κτίσματα τῆς Ὀδυσ-
σεΐας, προσέχοντες ἐπακριβῶς εἰς τὸ γράμμα τῶν
ὁμηρικῶν ἐπιῶν. Ὁ Ὀμηρος ὑπῆρξε ποιητὴς, δὲν
ἦτο περιηγητὴς Πausanias. Οἱ δὲ τύποι καὶ τὰ
κτίσματα τῆς Ὀδυσσεΐας πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν
ἐλεύθερα πλάσματα τῆς φαντασίας αὐτοῦ, ποιη-
θέντα κατ' ἀναλογίαν ἄλλων αὐτῷ γνωστῶν ἑλλη-
νικῶν χωρῶν. Τὴν γνώμην ταύτην ὑπεστήριξε
πρὸ τινῶν δικαστηρίων ὁ Völsker, αὕτη δὲ πι-
στεύεται σήμερον ὑπὸ πολλῶν, ἐν οἷς ἐξέχουσιν ὁ
Bursiam καὶ μάλιστα ὁ ἄνωρος θανὼν ἐπ' ἐσχά-
των Ροδόλφος Hercher, ὅστις ἀπέδειξεν ὅποσον
πλανῶνται οἱ θελοντες ν' ἀνεύρωσιν ἐν τῇ Ἰθάκῃ
τῇ ἀληθινῇ τὰ πλάσματα τῆς ὁμηρικῆς φαντασί-
ας. Νομίζομεν δὲ ὅτι ἐπιφανῶς ὁ λόγιος οὗτος ἀ-
καδημαϊκὸς τοῦ Βερολίνου ἀπέδειξεν ὅτι ἡ φύσις τῆς
Ἰθάκης ἀντιφωνεῖ πρὸς τὰ ὁμηρικὰ πλάσματα, ὅτι
δὲν εἶναι ὑλγέστα καὶ πυροτρόφος καὶ ὕδατοπλη-
θής καὶ κτηνοτρόφος ὡς ἡ ὁμηρικὴ, ὅτι οἱ τόποι
δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐπη, καὶ ὅτι δύναται μὲν
τις νὰ βαπτίσῃ τὰ ἐρείπια καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ἰ-
θάκης ὅπως θέλῃ, ἀλλὰ πρέπει αὐτὸς ν' ἀναλάβῃ
καὶ τὰ ἐξοδα τοῦ βαπτίσματος καὶ τὴν εὐθύνην.
Νομίζω δὲ ὅτι δὲν δύναμαι νὰ περατώσω κάλλιον

τὴν μακρὰν ταύτην καταστάσαν πραγματείαν ἢ
διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιωματικῶν λόγων τοῦ Hercher.

« Ὁμολογῶ μὲν ὅτι τὸ αἰσθητὸν τοῦ εὐρίσκου ἐ-
πι ἐδάφους κλασικοῦ, εἶναι ἀναγκαστικὸν διὰ φύσεως λί-
αν αἰσθητικὰς ταρακτικῶν, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη
ἔχει τὸ χρέος μετὰ τινος δισταγμοῦ ν' ἀποτινάξῃ ἀφ'
ἑαυτῆς τὴν ψευδῆ εὐαισθησίαν καὶ νὰ ἐπανεύρῃ πᾶ-
σιν τὴν κριτικὴν αὐτῆς ἰσορροπίαν. Ὅτε ἀπέβη εἰς
Ἰθάκην εἶχον ἤδη παρέλθει αἱ μέσαι νύκτες, καὶ οὐ-
δένα λόγον εἶχον νὰ ἀμφιβάλλω τὸ πρῶτον εἰς τὰς
λαμπρότητας ἅς πανηγυρικῶς μοι ἐδείκνυν ἐπὶ τὴν
λάμπριν φανῶν χαρτίνου ὁ ἀγαθὸς μου ξεναγὸς, ἐνῶ
ἐπιποῖ μετεβαίνομεν εἰς Βαθύ. Ἀλλὰ μετὰ τινος
ὥρας ἐφωτίσθη ὑπὸ τῆς ἀνατελλούσης ἡμέρας, καὶ
ὅτε τὴν ἐσπέραν ἀνεπαύθη ἀπὸ τῶν διὰ τῆς νήσου
ἄπολαύσεων, εἶχε διαβῆ δι' ἐμὲ ἡμέρα πλήρης μὲν
ἀπολαύσεων, ἀλλὰ νηφαλίᾳ ὑπὸ τὴν ἀληθεστάτην
τῆς λέξεως σημασίαν. »

ΣΗΥΡ. Π. ΔΑΜΠΡΟΣ.
(Τὴ γ λέ γ ρ α φ ο ς.)

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΚΗΝΑΙ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΔΙΩΓΗ ΔΑΔΑΦΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθμ. 42).

Μετὰ τοιαύτην ἀφήγησιν αἱ σκέψεις συνοψοῦνται
ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ καρδίᾳ. Τίς ἠδυνήθη νὰ πείσῃ
τὴν μητέρα ἐκείνην, τίς ἠδυνήθη νὰ πείσῃ τὸν βα-
σιλέα ἐκεῖνον, ὅπως ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοῦ μαθητοῦ αὐ-
τοῦ τὸν διδάσκαλον; — Ἡ ἀπάντησις ἀπλουστάτη. —
Ἀπέσπασαν αὐτὸν, διότι ἐξεπαίδευεν αὐτὸν ὑπὲρ τὸ
δέον καλῶς· τὸ παιδίον ἐγένετο ὑπὲρ τὸ δέον πολυμα-
θὲς, ὑπὲρ τὸ δέον πνευματικῶδες, ὑπὲρ τὸ δέον προσηγὲς,
ὑπὲρ τὸ δέον ἐπιβέβητος εἰς τὰ μεγάλα· τσαῦτα ἀθε-
ράπευτα ἐλαττώματα εἰς ἀδελφὸν βασιλέως.

Οἱ περιστοιχοῦντες Λουδοβίκον τὸν Π' ἐνεφύσησαν
εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὸν φόβον καὶ τὴν ζηλοτυπίαν.
Συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ φθονῇ τὸν Γάστωνα ὡς ἀδελ-
φόν, νὰ φοβῆται τὸν Γάστωνα ὡς βασιλέα.

Πόθεν ἢ μοιραία αὕτη ἐμπνευσίς; Μὴ ἐκ τῆς
μητρὸς; Μαρία ἡ τῶν Μεδίκων ἐθυσίασεν ἄρα γε τὸν
ἕτερον τῶν υἱῶν εἰς τὸν ἄλλον, ἐθυσίασε τὴν μητρι-
κὴν στοργὴν εἰς τὴν μητρικὴν φιλοδοξίαν, ἐπιβίβη ἐν
τῷ σπέρματι αὐτῶν τὰς ἐπιτυχεστέρας στάσεις τοῦ
Γάστωνος, ὅπως ἐξαπαλίσῃ τὴν ἡσυχίαν τῆς βασι-
λείας εἰς Λουδοβίκον τὸν Π'.

Σύγχρονά τινα ἀπομνημονεύματα ἐξήγησαν οὕτω
τὴν πρὸς τὸν κ. Βρέβ. δυσμένειαν· ἄλλα διορῶσιν ἐν

αὐτῷ τὴν χεῖρα τοῦ κ. Λυῦνη, παροργισθέντος ἐκ τοῦ
ὅτι ἐβλεπε παρὰ τῷ Γάστωνι εὐνοούμενόν τινα τοῦ
στρατάρχου δ' Ἀνκρ, καὶ χάριν τοῦ μίσους αὐτοῦ
διαζωγραφίσαντος εἰς τὸν Π' Λουδοβίκον τὴν ὑπερο-
χὴν τοῦ Γάστωνος ὡς κίνδυνον τοῦ κράτους. Ἀλλ'
οἰσθητότε καὶ ἂν ὑπῆρξεν ὁ ἔνοχος, ἰδοὺ τὸ γεγονός,
ἰδοὺ αἱ συνέπειαι.

Ὁ κόμης Λυῦνης διαδέχεται τὸν κ. Βρέβ. Νωθρὸς
καὶ μοχθηρὸς ὁ Λυῦνης παύεται, διαδέχεται δὲ αὐτὸν
ὁ Κοντάδης. Οὗτος, ὡς λέγουσι τὰ χρονικά, ἦτο ἀ-
σήμενος, κοινὸς, ἀτακτος τὰς ἐξεις. Ὡς γραμματεὺς
τῶν διαταγῶν τοῦ βασιλοπαιδὸς προστίθεται ὁ κ. Χα-
ζάν, γνωστὸς διὰ τοὺς χαμηροὺς χαριεντισμοὺς αὐτοῦ
πρὸς τὸν Λυῦνην. Οἱ τρεῖς οὗτοι σύμμαχοι τοσούτο
καλῶς εἰργάσθησαν, ὥστε ἐντὸς ἔτους τὸ παιδίον
ὤμνυε καὶ ἔπαιζε μετὰ τοῦ Κοντάδη, ἐμίμειτο τὴν
γλώσσαν καὶ τὰς ἐξεις τοῦ Λυῦνη καὶ καὶ Χαζάν, καὶ
οὕτως ὁ δεύτερος τῶν υἱῶν τῆς Γαλλίας οὐδὲν ἄλλο
ἦτο ἢ ἐλεεινὸς τῶν τριῶν πατέρων.

Ὁ Λυῦνης ἀπονήσκει. Ὁ Λυῦνης μετὰ φρένης βλέ-
πων τὴν εἰς τὸ κακὸν τάσιν τοῦ Γάστωνος, δίδωσιν
αὐτῷ ὡς παιδαγωγὸν ἄνδρα φημιζόμενον διὰ τὴν
ἀξίαν καὶ τὰ σπάνια αὐτοῦ προσόντα, τὸν συνταγ-
ματάρχην Ὀρνάνον, διοικητὴν τοῦ Πόντ-Σαιντ-
Ἐσπρίτ καὶ ἀντιστράτηγον τοῦ βασιλέως ἐν Νορμαν-
δίᾳ. Διὰ τοῦ Ὀρνάνου φαίνεται ἀναγεννώμενος ὁ κ.
Βρέβ. Ἡ αὐτὴ ἐνέργεια, ἡ αὐτὴ ἐξουσία, ἡ αὐτὴ
δραστηριότης. Ἀναρτᾷ τὰς βάρδους ἐκ τῆς δεψύος
αὐτοῦ· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο προσποίησις, καθόσον
μετεχειρίζετο αὐτὰς συγνάκις καὶ ἀποφαστικῶς.
Παρὰ τῷ συνταγματάρχῃ ἵστατο ἢ σύζυγος αὐτοῦ,
ἣτις ἀνεπλήρου αὐτὸν καὶ ἐδιώρθη. Ἄνθρ βουνεχῆς
καὶ εὐαίσθητος, λαμβάνει τὸ τέκνον ὑπὸ τὴν προσ-
τάσιν αὐτοῦ, ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ θε-
λήσεως, καταβλέπει αὐτὸ διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ. Ὁ
μὲν ἄνθρ ἐξεπροσώπει τὴν βίαν, ἡ δὲ σύζυγος αὐτοῦ
τὴν πρᾶντητα· ἀμφότεροι δὲ διανεμόνται καὶ ἐκπλη-
ροῦσι τὸ διπλοῦν τοῦτο ἔργον, τοσούτο φυσικῶς ὥστε
μετὰ τινος μῆνας τὰ ἔχνη τοῦ Λυῦνη καὶ τοῦ Κον-
τάδη βαθμηδὸν ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς ἀστάτου τοῦ
παιδίου ψυχῆς, ὑπερ ἔκτοτε ἐγένετο φιλόπονον, εὐ-
πειθὲς, προσηγὲς, καὶ πᾶσα ἡ πρὸς τὸν κ. Βρέβ. συμ-
παθὴς αὐτοῦ στοργὴ ἐστράφη πρὸς τὸν Ὀρνάνον.

Τέσσαρα οὕτω παρέρχονται ἔτη. Ὁ Γάστων εἶναι
δεκαπενταετής. Τὸ πνεῦμα, ὁ πρὸς τὰ γράμματα καὶ
τὰς ἐπιστήμας ἔρωσ, ἡ εὐχέρεια τοῦ λόγου, τὸ εὐ-
γενὲς τῶν κλίσεων ἀνεπάρησαν ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ
ζωῇ χάριτι. Ὁ Ὀρνάνος χαίρει ἐπὶ τῷ ἔργῳ αὐ-

τοῦ, ἅπαντα ἢ ἀλλή ἐπικροτεῖ. . . ὅτε νέον στοιχεῖον εἰσάγεται ἐν τῇ παραδόξῳ ταύτῃ ἀγωγῇ.

Λουδοβίκος ὁ Π' ἦτο ἄτεκνος· ἤρξαντο φοβούμενοι μὴ μηδέποτε ἀποκτήσῃ τέκνα, ἢ δὲ ἀσθενὴς αὐτοῦ ὑγεία ἐφαίνετο ὅτι προώριζεν αὐτὸν εἰς τὸν θάνατον νέον.

Μοιραία τις ἰδέα διήλθε τὸ πνεῦμα τοῦ Ὁρνάνου. Ἐὰν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ἐγένετο βασιλεὺς; Ἐν μιᾷ στιγμῇ τὰ πάντα μεταβάλλονται ἐν τῇ φιλοδόξῳ ταύτῃ ψυχῇ; τῇ ἐτοιμῇ εἰς σφοδρὰς ἀποφάσεις.

Ὁ Γάστων δὲν εἶναι πλέον δι' αὐτὸν μαθητὴς; ἀλλ' ὁ τοῦ θρόνου κληρονόμος, ὁ ἄριστος, ὁ βέλτερος, ὁ ἐγγύς σχεδὸν κληρονόμος. Βλέπει ἤδη ἐαυτὸν ὡς τὸν πρῶτον ἀνδρα τοῦ βασιλείου καὶ πραγματικὸν κύριον ἰσχύος, ἧς ὁ Γάστων ἀπλοῦς μόνον θὰ ἦναι θεματοφύλαξ. Ἐκτοτε οὐδεμία πλέον διευθυνσις, οὐδεμία πλέον πειθαρχία, οὐδεμία σταθερότης, πάντα ἀποβαίνουσι ὄργανον κολακείας καὶ φιλοφροσύνης. Ἐπέρχονται τὰ ἔνοχα σχέδια, τὰ φιλοδόξα ὄνειρα, καὶ ὁ Γάστων εἰσέρχεται εἰς τὸ στάδιον τῶν συνωμοσιῶν καὶ τῆς προδοσίας. — Γνωστὰ τὰ ἐπίλοιπα.

Ἐν ἡλικίᾳ δεκαεννέα ἐτῶν συνωμοτεῖ μετὰ τοῦ Σαλαί· ὁ Σαλαί συλλαμβάνεται, ὁ Γάστων ἀντὶ νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὸν, κατατίθει κατ' αὐτοῦ, καὶ ὁ Σαλαί θανατοῦται. Συνωμοτεῖ μετὰ τοῦ Μονμορενού, καὶ ὁ Μονμορενού θανατοῦται. Συνωμοτεῖ μετὰ τοῦ κόμητος Σοασπέν, ὁ Σοασπέν θανατοῦται ἐν Μαρρῆ, ὁ δὲ Γάστων συμφιλοῦται μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ρίσελιέ. Συνωμοτεῖ μετὰ τοῦ Σαιν-Μάρς καὶ τοῦ Θεοῦ, οἵτινες θανατοῦνται. Ὁ Γάστων ζητεῖ χάριν δι' ἐαυτὸν καὶ ἀποσυρθεὶς εἰς Βλουὰ ἀποθνήσκει, τέλος, ἐν ἡλικίᾳ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν, καταλείπων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὴν μνήμην τοῦ φαυλωτέρου, τοῦ ἀνανδροτέρου, τοῦ μᾶλλον ἀχαρίστου, τοῦ μεγαλειτέρου προδότου τῶν ἡγεμονοπαίδων, οὐδὲν ἄλλο ἐκ τοῦ ναυαγίου σώσας ἢ ἐν μόνον πλεονέκτημα, ὅπερ καὶ τοῦτο μίαν ἐτι κατ' αὐτοῦ προστίθησι κατηγορίαν, ἧτοι τὴν σπανίαν αὐτοῦ νοημοσύνην.

Τραγικὴ φαίνεται μοι ἡ ἱστορία τῆς ψυχῆς ταύτης καὶ φοβερὰ ἡ ἱστορία τῆς ἀγωγῆς. Οὐδαμοῦ εἶδον καταπληκτικώτερον εἰκόνα τῆς ἰσχύος τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, ἀλγεινότερον θέαμα ἀνθρωπίνου πλάσματος, διαφθαρέντος ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐμελλον νὰ ἡθικοποιήσωσιν αὐτό.

Μὴ γένοιτο ν' ἀποπλύνω τὸν Γάστων ἀπὸ τῶν ἐγκλημάτων, ἵνα ἐπιβαρύνω δι' αὐτῶν τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ. Ἀφοῦ τοσοῦτο ἐπραξεν κακόν, ἐξάγεται ὅτι εἶχον σπέρμα τι ἐν ἐαυτοῖς. Ἄλλ' εἶχεν

ἐκεῖνος καὶ ἄλλα ἐν ἐαυτῷ σπέρματα, σπέρματα τιμῆς, σπέρματα εὐγνωμοσύνης. Καλλῶς ταῦτα καλλιεργούμενα θὰ ἠδύναντο νὰ καταπνίξωσιν ἐκεῖνα, ἀντὶ νὰ καταπνίξωσι ὑπὸ τούτων. Ἡ ἀγωγή δὲν εἶναι ἀλλ' ἡ μάχη· πρόκειται ἐν αὐτῇ νὰ σπείρωμεν ὅ,τι ἀγαθὸν ἔχομεν κατὰ παντός ὅ,τι πονηρὸν ἔχομεν. Ἀν ἦτο βεβαίως πονηρὸν τι ἐν τῷ παιδίῳ τούτῳ, ὅπερ τὴν ἡμέραν τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ παιδαγωγοῦ αὐτοῦ ἐπιπτεν ὀλοῦζων ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ. . . Καὶ ἡ φωνὴ ἐκείνη, ἡ φωνὴ ἐκείνη, ἡ σπαρακτικὰ φωνὴ καὶ προφητικὴ. . . . Ὅθ' ἐπροτίμων νὰ δώσω ἕνα βραχίονα διὰ νὰ μείνητε πλησίον μου. . . . Ἀν θὰ ἐλεγέ τις ὅτι τὸ μέλλον ἀνοίγεται ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι πάντα τὰ μέλλοντα ἐγκλήματα ὀρθοῦνται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ καὶ ὅτι τὸ τάλαν παιδίον ῥίπτεται μετ' ἀπελπισίας πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ σωτήρος;

Πάντα ἐξηγοῦνται διὰ τῆς μοιραίας λέξεως, ἣν ἀπήγγειλεν ἡ κυρία Μογλάτ, ἐπανελάθεν ὁ κύριος Βρέθ, καὶ ἐνεχαράχθη ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ παιδίου, ὡς τὸ ὄνομα τοῦ κινήτον! κινήτον! δηλαδὴ ἀσθενές! Ὡ! ἡ ἀδυναμία, ἡ ἀδυναμία, ἡ ἀδυναμία τῶν κακιῶν, ἀφοῦ αὕτη τὰ πάντα περικλείει, ἀφοῦ δύναται εἰς πάντα ν' ἀγάγῃ. Τί ὄφελος εἰς τὸ ἀσθενὲς πλάσμα νὰ ἦναι ἀγαθόν, εὐθὺ, δίκαιον, ἀφοῦ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶναι εἰς τὴν διάκρισιν τῆς μαθητείας, τῆς ἀδικίας, τῆς διαφθορᾶς τῶν ἄλλων; Ἡ ἀδυναμία εἶναι μέσον τοῦ νὰ κτᾶται τις πάσας τὰς περιστοιχιζούσας ἡμᾶς ἡθικὰς νόσους. Αὕτη λοιπὸν καθ' ἐαυτὴν εἶναι ἀθεράπευτος κακία; Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐγκαρτερῶμεν εἰς αὐτὴν διὰ τὰ τέκνα ἡμῶν ὡς εἰς πεπρωμένον; Εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ ἡμῖν ἡ τοῦ Γάστων ἀνάμνησις. Δείκνυσιν ἡμῖν τὸ διπλοῦν καὶ ἀπειρον τῆς ἀγωγῆς κράτος, πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ πράξῃ ἐπ' ἀγαθῷ, πᾶν ὅ,τι δύναται εἰς τὸ κακόν.

Καὶ μὴ λησμονηθῆτω ὅτι ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν χειλέων τοῦ ταλαιπώρου ἐκείνου θύματος τῆς ἀδυναμίας ἐξῆλθον αἱ λέξεις, αἵτινες δέον νὰ χρησιμεύωσιν ἡμῖν ὡς στῆριγμα καὶ ὁδηγός. Ὁ ἐξ ἀδελφός μου Κονδὲ δὲν θὰ ἐπραττεν ὅ,τι ἐπραξεν, εἰ ἂν εἶχε τὰ παραδείγματα, ἅπερ ἐγὼ ἔχω.

Οὐδὲν προστίθημι εἰς τὸν λόγον τούτον λόγον τοσοῦτο παραδόξον ἐν τῷ στόματι ἐνὸς παιδίου. — Ἐκφράζει τὰ πάντα!

E. Λέουνα.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἀθή Πατριάσσα* βιβλίον περιέχον «ὕμνους καὶ ἄλλα τινὰ μελῦδρια τῇ ἀρχαίᾳ δωριδί διαλέκτῳ καὶ μέλει ποιικίλῳ». Ποιητὴς τῶν ἀρχαίων τούτων ἑλληνικῶν ποιημάτων εἶναι ὁ Τήνιος τὴν πατρίδα κ. Νικόλαος Περπινιάνης, δυτικὸς μὲν τὸ δόγμα καὶ δὴ καὶ ἀποστολικὸς ἱεροκέρυξ καὶ κανονικὸς τοῦ Ἁγίου Τάφου, ἀλλ' ἑλληνικώτατος τὴν ἐθνότητα καὶ τὴν καρδίαν. Ἡ Μούσα, ἧτις ἐμπνέει τὸν ποιητὴν, κατέρχεται ἀληθῶς ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ἑλικῶνος καὶ, ἵνα τὰς φράσεις τοῦ ποιητοῦ μεταχειρισθῶμεν, ἐνδιέτριψεν ὑπὸ τὰς συνηρεφεῖς δάφνας τοῦ Παρνασσοῦ καὶ παρὰ τὰς καλλινάους βόας τῆς Ὑαντείας Ἴπποκρήνης. Πρὸς τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς πατρίδος, τοῦ βασιλείου καὶ τῆς βασιλείσσης, τοῦ βασιλόπαιδος Κωνσταντίνου ἐνθουσιᾷ ἰδίᾳ ὁ ποιητὴς καὶ ὑπερφάνως ἀνακραυγάζει περὶ τῶν ἰσπεφάνων Ἀθηνῶν προκειμένου ὁ ἑλλην ποιητὴς πρὸς τὴν Εὐρώπην.

Σοῦς, Εὐρώπη, τὰς νεότερου κάρτος αὔξων Ἑλλάδος, καὶ νέος ὄψῃ Πλάτωνος καὶ νεωχμῶς Σωκράτους, τῶς Δαμοσθένης τ' ἂν ἴδοις, ἠδὲ τῶς Περικλέας. Τὴν αὐτὴν καὶ νῦν γλυκεῖαν Ἑλλάδα αὔραν ἀμπνέει, ἠδ' αὐταῖς καὶ νῦν ἐρωαῖς φέρβεται τὰ πνεύματα, ἦρωας φύει δὲ τόσσους ὅς' ἄρουρα δένδρα.

Τὰς ποιήσεις τὰς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐθνικὰς τοῦ κ. Περπινιάνη ἀναγινώσκοντες ἠσθάνθημεν αἰσθημα εὐφροσύνης ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν ἐξέλιπεν ὅλως ἡ μεγάλη γενεὰ τῶν Βησσαριῶνων καὶ τῶν Μουσοῦρων, ἡ γενεὰ, ἧτις συνετάσσετο μὲν θρησκευτικῶς τῷ λατινικῷ δόγματι, ἀλλ' οὐκ ἡμνημόνει τῆς ἑλληνικῆς αὐτῆς καταγωγῆς καὶ ὑπὲρ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος πεζῶς τε καὶ ἱμμέτρως τὴν προστάσιαν ἐπεκαλεῖτο συμπάσης τῆς Εὐρώπης. Οὕτω ποτὲ Μάρκος ὁ Μουσοῦρος, ὡς νῦν ὁ ἡμέτερος ποιητὴς, ἔλεγε πρὸς τὴν Εὐρώπην:

Γραικός, ὁ δουλεῖα νῦν κατατρυχόμενος
ἀρχαίης ἀρετῆς, ἐν' ἐλευθερον ἤμαρ ἴδεται,
μνήσεται, οὐτάξων δῆτιον ἐνδομύχως.

Πόσον διάφορος ὁ Ἑλλῆν τὴν ἐθνότητα καὶ τὴν καρδίαν καθολικὸς Νικόλαος Περπινιάνης τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες πρῶτον δόγμα τοῦ λατινικοῦ θρησκευματος ἠγούνται τὴν ἀπάρνησιν τῆς ἑλληνικῆς αὐτῶν ἐθνότητος καὶ μισοβάρβαρον τινὰ ἑλληνικὴν λατινικοῖς γράμμασι πειρῶνται διδάσκειν! Ἐκεῖνοι καταβιάζουσι τὸν Ἑλληνα εἰς ἀπύθμενα βῆθη ἐκβαρβαρώσεως τῆς γλώσσης αὐτῶν, οὗτος εὐχεταὶ ὅπως «ἡ ἑλληνικὴ ἡμῶν νεολαία ἀναβῆ ἑναμίλλως τὸν ἱερὸν Ἑλικῶνα, ἀφείσα αὐτῷ τὸν ἄσκαυλον μόνον τοῦ ποιμένου καὶ τὸ εὖχος τῆς πρωτοβουλίας» (Προλογ. σελ. δ'). Ἐκεῖνοι αἰσχύνονται ὁμολογεῖν τὴν Ἑλλάδα πατρίδα, οὗτος γράφει «πρὸς ἔπαινον καὶ τιμὴν τῆς ἀναγεννωμένης ἡμῶν πατρίδος, τῆς ὁποίας καὶ τοῦ ἐλαχίστου τέκνου ἡ δόξα ἔσται ἄλλως τε καὶ ἰδέα ἡμετέρα» (αὐτόθι). Εὐκταῖον ἀληθῶς θὰ ἦτο τὸ παράδειγμα τοῦ ἀγαθοῦ τούτου καθολικοῦ τέκνου τῆς Ἑλλάδος ν' ἀπομιμηθῶσιν οἱ πολλοὶ τῶν ὁμοδόξων αὐτῷ καὶ ἐὰν νῦν σεμνύνωνται ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ ὡς θρησκευτικῇ αὐτῶν πατρίδι, διπλοῦν ἐξουσι τὸ σέμνωμα τὴν μεγάλην Ἑλλάδα ἐθνικὴν ἀνομολογοῦντες μητέρα.

Ἐκ τῶν τοῦ ποιητοῦ ἀναδημοσιεύομεν σήμερον τὸν ἐπόμενον εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον ὕμνον, προσηρμοσμένον πρὸς τὸ Ἰ' εἶδος Ὀλυμπίων Πινδάρου.

ΣΤΡΟΦΗ Α'. ΚΩΔΩΝ Η'.

Οἶνον, εἶπεν ὁ Δίρκας λιγυρὸς κύκνος
αἶνει παλαιὸν, νέα δ' ἄνθεα
ὕμνων· παλαιὸν μὲν ἄρα, Μῦσαι,
κλέος γ' Ἀθανᾶν ἔπεισι δόντες,
δεῖ καὶ τὸ νέον λεγέμεν.
Τί κρεῖον δ', ὦνα, Σέο
κούρας ἐπὶ Κέκροπος αὐγέστερον
κρατὸς λάμπει μάργαρον;

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Α'. ΚΩΔΩΝ Η'.

Μελέων γλυκερὸν νέκταρ ἐκ τῶν πάλαι
ἀγ' ἀμφέρομεν βασιλεῖ νέφ
Γεωργίῳ τῷ θεοπροβλάτῳ
σὺν ἀγαναῖσιν χέλως ὀμφαῖς,
κηρὸς σέβας ὀφλήμενον,
μέγα γὰρ τὸ μεδί-

ειν, εὔ δὲ διέπειν λεώς, ἔνθεον,
Σὺ, Νᾶξ, ἀμφοτέρ' ἐμπρέπεις.

ΕΠΩΔΙΟΣ Α'. ΚΩΔΩΝ Θ'.

Σὺ μὲν Κόδρου χερὶ κρατεῖς σκᾶπτρον,
φρῶσὶ δὲ ταῖσι Πανδίωνος, Ἑλλάδι καὶ
λαοῦς διέπεις οὐ Θεοῦ ἄτερ βουλᾶς,
πρὸς ὄριον σκάφος πόλεως εὐθὺ τ' ἀγινεῖς
συνέσει σέθεν ἐρυκάνων σίνεα πατρίδος
Χριστοῦ κατὰ τρόπον, θαμὰ τοῦ βυαχέ-
του Κεχροπίων περικάδεαι,
μὴ ἔκποτ' ὀκέλλωσι, σπιλάσι,
καὶ πέτραις κυρσέμεναι.

ΣΤΡΟΦΗ Β'. ΚΩΔΩΝ Η'.

Αἱ δ' ἔω ταρχαί, χ' Ἐσπερίης κλόνος
τοῦδ' ἔστ' ἔλεγχος λόγου, ὧν βοπαῖς
σοφοὶ περ ἄνδρες παρεπλάγησαν,
φρενῶν ἰδ' ἔξω γέγονεν ἔθνεα
φρικταῖς μανίαις τε φθάρεν
κάλλαλοσφαγίαις,
μικροῦ δ' ἔδει, καὶ Ἑλλάς αὐτ' ὤλετ', ἄν,
εἰ σὺ μὴ Μέντωρ γένοε.

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ Β'. ΚΩΔΩΝ Η'.

Ἐσέτι σάλος εὐθυπλόαν πραγμάτων
ὄδον παρελκεῖ κλονέων σοφῶν
νόον, βαθείας τε μελέτας, σταθ-
μὸν ἰδ' ἴσον νῦν ἄμαχον εὐρεῖν
μελλοντος ἐτ' ἐμβρέμεται
μέλαν ἢ ῥόδιον.

Τὺ δ', ἴδνα, σοφίης σου ἀμφ' ἤτορι
σώσεις θ' Ἑλλάδα καὶ πόλιν.

ΕΠΩΔΙΟΣ Β'. ΚΩΔΩΝ Θ'.

Τῶν κεν ὕμνος εὐκλεῆς ἀνακείσθω Σοι,
βασιλείων ἄριστ', ὦ μέγα τ', ἀθάνατόν
θ' ἀμῶν κλέος, ἔρυμά τε φίλον πάτρας,
Θεὸς δ' ὑψόθεν Τίν ἄριστοπόνοισιν
ὀπάσειε Λαυαῶν χεῖρεσι κρατεῖν, ποτὶ
ἀπτόων ξένων τε, χ' ἡμερόεσσαν ὑγεί-
αν, μακρῶν τε βίον πόροι,
ἀνακτορίης σεῦ τ' αἰπὺ κράτος,
καὶ γαθῶν πᾶν ἄρενος.

Παρουσιασθεῖς τις πρὸ τῆς θύρας γαλακτοπώλου·
— Πόσον πωλεῖτε τὴν ὀκτὸ γάλα; ἠρώτησεν.
— Ὅγδοήκοντα λεπτά, κύριε.
— Δὲν ἔχετε ἀπὸ πενήτηκοντα;
— Ὅχι, κύριε· ἂν ὁμοῦς ἀγαπάτε, ἡμποροῦμεν νᾶ
σᾶς κατασκευάσωμεν. (Ἐστ(α)).

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ. — Κατὰ νεωτάτας
γενικὰς στατικὰς ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἡμετέρου πλ-
νήτου συμποσθῆται εἰς 1,439,300 ψυχάς. Ἄλλ'
ὁ ἀριθμὸς οὗτος δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἀκριβῶν ὑπο-
λογισμῶν, καὶ προκειμένου μάλιστα περὶ Σινικῆς,
Ἀφρικῆς, Αὐστραλίας καὶ Πολυνησίας.

Ἡ Εὐρώπη περιέχει 312,898,480 κατοίκους,
ἡ Ἀσία 831,000,000, ἡ Ἀφρικὴ 205,216,500,
ἡ Αὐστραλία καὶ Πολυνησία 4,411,300 καὶ ἡ
Ἀμερικὴ 86,116,000.

Καθ' ἑτέραν στατικὴν, δεικνύουσιν τὴν κατὰ κρά-
τη καὶ πόλεις αὐξῆσιν τῶν κατοίκων, ἐξάγεται ὁ-
τι ἀπὸ τοῦ 1829 μέχρι τοῦ 1875 ὁ πληθυσμὸς ἡξή-
θη κατὰ τὴν ἐπομένην ἀναλογίαν.

Ἐν Σαξωνίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Βελγικῇ κατὰ 13—
10 τῶς ἑκατόν. Ἐν Δανιμαρκίᾳ Πρωσσίᾳ, Ἰταλίᾳ,
Σουηδίᾳ κατὰ 8—5. Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ 0,05.

Ἐν δὲ ταῖς μεγαλοπόλεσιν ὁ πληθυσμὸς ἡξήσεν
ἀπὸ τοῦ 1867 μέχρι τοῦ 1871, ἐν μὲν Ἀνσβέρω,
Στουτγάρδῃ, Βρέμῃ, Βερολίῳ καὶ Φρακφόρτῃ κα-
τὰ 44—32· ἐν δὲ Ὁδησῶ, Ἀγίῳ Στεφάνῳ, Πρε-
σλάβῃ, Δρέσδῃ, Χούλλῃ, Ἀμβέρσῃ, Αἰθῆρῃ, Γλα-
σκῶφ, Ἀμβούργῳ, κατὰ 34—20, καὶ τέλος ἐν
Κοπεγχάγῃ, Βιέννῃ, Παλέρμῳ, Ρυττερδάμῃ, Βρυ-
ξελλαις, Λονδίῳ, Βαρδῶ, Κολωνίᾳ, Παρισίοις καὶ
Στακόλμῃ κατὰ 16—8.

Ἐκ τῶν καταλόγων τούτων προκύπτει, ὅτι αἱ
βιομηχανικαὶ χῶραι καὶ τὰ κέντρα κέκτηνται τὸ
εὐρύτερον μέρος τῆς αὐξήσεως ταύτης τοῦ πλη-
θυσμοῦ.

Η ΣΤΑΦΙΣ. — Ἡ παγκόσμιος ἐτησίᾳ σταφιδοπα-
ραγωγὴ ὑπερβαίνει τοὺς 160,000 τόνους, ἤτοι
3,000,000 στατῆρας. Σταφιδοφόροι χῶραί εἰσιν
Ἑλλὰς παράγουσα κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως στατῆ-
ρας σταφίδος 1,315,000
Τουρκία παράγουσα ἐπίσης ἐτησίως 470,000
Περσία " " " 160,000
Ἰταλία " " " 200,000
Γαλλία " " " 100,000
Ἰσπανία " " " 850,000

Ἡ καλλιτέρα σταφὶς τοῦ κόσμου εἶναι ἡ τῆς Μα-
γᾶλας (Ἰσπανία). Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἰσπράττει ἐτη-
σίως ἐκ 400,000 στατῆρων σταφίδος ὑπὲρ τὰ 100
ἐκατομμύρια φράγκων. Ἐνίστα ὁ στατῆρ τιμᾶται
100—150 σελινίον. (Νέα Ἰδέαι).

Ὁ ὑπεύθυνος **Ε. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ,**

ΤΥΠΟΙΣ ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ Σ/ΔΣ.